

KLIIMAMINISTEERIUM

ELURIKKUSE, METSANDUSE JA KESKKONNAKORRALDUSE PROGRAMM 2026-2029

Sisukord

1. Programmi üldinfo.....	3
2. Sissejuhatus.....	3
3. Programmi eesmärk ja mõõdikud	5
4. Rahastamiskava.....	6
5. Hetkeolukorra analüüs	7
6. Olulisemad tegevused/sekkumised	12
Elurikkuse kaitse tagamine	12
Metsanduse ja jahinduse arengu suunamine.....	13
Keskkonnakorralduse arengu suunamine.....	14
Kiirgusohutuse tagamine	14
7. Meetmed, programmi tegevused ja teenused	15
Meede 1 ELUSLOODUSE KAITSE JA KASUTUS.....	15
Programmi tegevus 1.1 Elurikkuse kaitse tagamine	15
Programmi tegevus 1.2 Metsanduse ja jahinduse arengu suunamine.....	20
Meede 2 KESKKONNAKORRALDUS JA KIIRGUSOHUTUS.....	24
Programmi tegevus 2.1 Keskkonnakorralduse arengu suunamine	25
Programmi tegevus 2.2 Kiirgusohutuse tagamine.....	28
Meede 3 Toetavad tegevused	32
Programmi tegevus 3.1 Kesksete IT-teenuste osutamine teistele valitsemisaladele	32
8. Programmi juhtimiskorraldus	33
LISA 1. Programmi teenuste kirjeldus	35
Meede 1 Eluslooduse kaitse ja kasutus	35
Programmi tegevus 1.1 Elurikkuse kaitse tagamine	35
Programmi tegevus 1.2 Metsanduse ja jahinduse arengu suunamine	36
Meede 2 Keskkonnakorraldus ja kiirgusohutus.....	37
Programmi tegevus 2.1 Keskkonnakorralduse arengu suunamine	37
Programmi tegevus 2.2 Kiirgusohutuse tagamine.....	39
Meede 3 Toetatavad programmi tegevused.....	40
Programmi tegevus 3.1 Kesksete IT-teenuste osutamine.....	40
LISA 2. Teenuste rahastamiskava.....	41

1. Programmi üldinfo

Tulemusvaldkond	Kliima, energeetika ja elurikkus
Tulemusvaldkonna eesmärk	Eestis on elurikas loodus, jätkusuutlik energia varustuskindlus, keskkonnateadlik ühiskond ja kliimakindel majandus.
Valdkonna arengukava	Muud strateegilised dokumendid: Eesti keskkonnastrateegia aastani 2030 ¹ Kiirgusohutuse riiklik arengukava 2018–2027 ²
Programmi nimi	Elurikkuse, metsanduse ja keskkonnakorralduse programm
Programmi eesmärk	Eestis on puhas ja elurikas keskkond ning tõhus keskkonnakasutus.
Programmi periood	2026–2029
Peavastutaja	Kliimaministeerium (KLIM)
Kaasvastutajad	Keskkonnaamet (KeA), Keskkonnaagentuur (KAUR), Keskkonnaministeeriumi Infotehnoloogiakeskus (KEMIT)

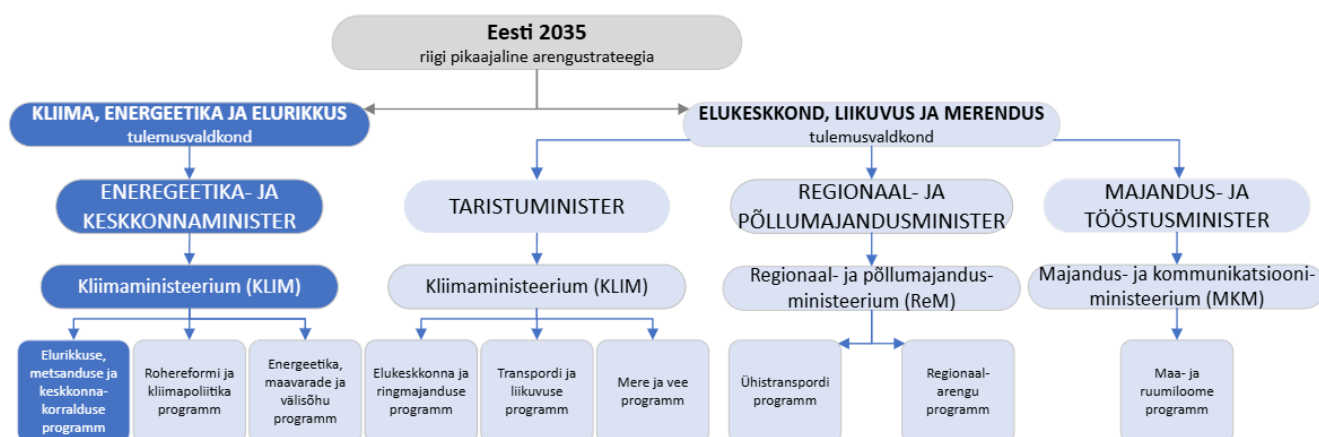
2. Sissejuhatus

Tulemusvaldkond kliima, energeetika ja elurikkus aitab tagada elurikkuse säilimise ja taastumise, varustuskindla energiasüsteemi toimimise, keskkonnateadliku ja vastutustundliku ühiskonna kujunemise ning kliimamuutuste mõjudega kohanenud ja vastupidava majanduse arengu.

Tulemusvaldkonnas seatud sihtide saavutamiseni jõutakse kolme programmi rakendamisel:

- **Elurikkuse, metsanduse ja keskkonnakorralduse programm;**
- Rohereformi ja kliima programm;
- Energeetika, maavarade ja välisõhu programm.

Tulemusvaldkonna eesmärk on kooskõlas strateegiadokumendiga Eesti 2035, teiste seotud arengudokumentidega ja säästva arengu eesmärkidega.

Joonis 1. Kliimaministeeriumi põhitegevustega seotud tulemusvaldkonnad ja programmid.

¹ Eesti Keskkonnastrateegia 2030

² Kiirgusohutuse riiklik arengukava 2018–2027 | Kliimaministeerium

Elurikkuse, metsanduse ja keskkonnakorralduse programm (edaspidi programm) on koostatud vastavalt „Riigieelarve seaduse” § 19 lõikele 5, § 20 lõikele 4 ning on ühtlasi aluseks programmipõhiseks eelarvestamiseks Kliimaministeeriumis (edaspidi ka KLIM) ja selle valitsemisala asutustes. Programm on koostatud vastavalt Kliimaministeeriumi struktuurile, kus iga programmi eest vastutab vastava valdkonna asekancler. Programmi rakendamine tagab valdkonna arenemise, arvestades riigi eelarvestrateegiaga, struktuurivahendite kasutamise rakenduskavaga aastateks 2021–2027, arengustrateegias Eesti 2035 seatud sihtidega ja muude riiklike tegevuskavade. Samuti arvestatakse programmi rakendamisel osaliselt kattuvate valdkondade strateegiate, arengukavade ja muude arengudokumentidega.

Programmi eesmärki aitavad oluliste partneritena ellu viia Keskkonnaagentuur (KAUR), Keskkonnaamet (KeA), Keskkonnaministeeriumi infotehnoloogiakeskus (KEMIT) ja haldusala riigi osalusega tulundus- ja sihtasutused ning äriühingud Riigimetsa Majandamise Keskus (RMK), SA Keskkonnainvesteeringute Keskus (KIK), Eesti Keskkonnauuringute Keskus OÜ (EKUK) ning AS A.L.A.R.A.

Organisatsiooni arendusega seotud tegevusi programmis ei käsitleta, samuti ei kajastata valitsemisala sisemisi tugiteenuseid.

Programm aitab saavutada arengustrateegia **Eesti 2035** sihti³ „Eestis on kõigi vajadusi arvestav, turvaline ja kvaliteetne elukeskkond”, panustades eeskätt tegevuskava teemakimpudes „Majandus ja kliima”⁴ ning „Ruum ja liikuvus”⁵ kirjeldatud keskkonnaga seotud tegevustesse ja arenguvajadusega „Elurikkus ja keskkond” seotud tegevustesse.

Samuti aitab programm kaasa Eesti 2035 mõõdikute „Kasvuhoonegaaside netoheide CO2 ekvivalenttonnides (sh LULUCF ehk maakasutuse, maakasutuse muutuse ja metsanduse sektor)” ja „Keskkonnatrendide indeks” 2035. aastaks seatud eesmärkide saavutamisele.

Programm panustab ÜRO säästva arengu eesmärkide saavutamisse:

Programmi elluviimiseks kasutatakse järgmisi **välisvahenditest rahastatavaid meetmeid**:

- Euroopa Liidu Ühtekuuluvuspoliitika fondide rakenduskava perioodi 2021–2027 vahendid. Täpsemalt on töös sekkumine valdkonna Rohelisem Eesti erieesmärgi ring- ja ressursitõhusale majandusele ülemineku edendamine, mille all on ka toetus ohutu materjaliringluse edendamiseks.
- perioodi 2021–2027 Euroopa Liidu ühtekuuluvus- ja siseturvalisuspoliitika fondi vahendid, millest rahastatakse keskkonnamõju hindamise digipööret.
- perioodi 2021–2027 Euroopa Liidu ühtekuuluvus- ja siseturvalisuspoliitika fondi vahendite erieesmärk kliimamuutustega kohanemise ja katastroofiriski ennetamise ning

³ [Aluspõhimõtted ja sihid | Eesti Vabariigi Valitsus](#)

⁴ [Majandus ja kliima | Eesti Vabariigi Valitsus](#)

⁵ [Ruum ja liikuvus | Eesti Vabariigi Valitsus](#)

vastupanuvõime edendamine, võttes arvesse ökosüsteemipõhiseid lähenemisviise, millest rahastatakse märgade elupaikade taastamist ja linnade elurikkuse suurendamist.

- LIFE programm. Ellu viimisel on mitmeid mahukaid LIFE IP projekte ning täiendavalt on plaanis esitada SNAP (Stategic Nature Projects) taotlus, mis on igale liikmesriigile ette nähtud.
- Eesti-Šveitsi koostööprogramm, millest rahastatakse kaitsekorralduslikke tegevusi, töötatakse välja uusi seiremetoodikaid ja lahendusi, edendatakse kodanikuteadust ning arendatakse Eesti Looduse Infosüsteemi.
- Euroopa Majanduspiirkonna (EMP) ja Norra finantsmehhanismid, mille raames rahastatakse linnades looduspõhiste lahenduste rakendamist ja elupaikade taastamist.

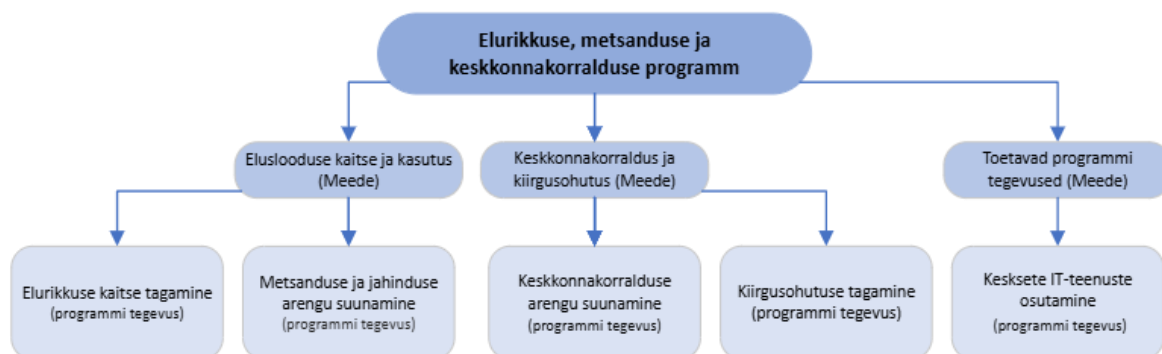
Võrreldes Elurikkuse, metsanduse ja keskkonnakorralduse programmiga 2025–2028 struktuurseid muudatusi käesolevas programmis tehtud ei ole. Kliimaministeerium ja Keskkonnaamet ühtlustasid teenuseid.

Rohkem infot leiab erinevate perioodide programmide ja aruannete kohta Kliimaministeeriumi kodulehelt⁶.

3. Programmi eesmärk ja mõõdikud

Programmi eesmärk: Eestis on puhas ja elurikas keskkond ning tõhus keskkonnakasutus.

Programm jaguneb kolmeks meetmeks ja viieks programmi tegevuseks:

Joonis 2. Programmi struktuur

Tabel 1. Programmi mõõdikud ja sihttasemed

Mõõdik/Sihttase	Tegelik (2024)	2026	2027	2028	2029
Keskkonnamõjude hindamise menetluste keskmine kestus Kliimaministeeriumi haldusala asutustes (kuudes)	28	24	22	20	18
Allikas: Kliimaministeerium					

⁶ [Avaleht | Kliimaministeerium](#)

Mõõdik/Sihttase	Tegelik (2024)	2026	2027	2028	2029
Looduskaitse eesmärgil riiklikult kaitstavate alade osakaal maismaast, % ⁷ Allikas: Kliimaministeerium	20,8% (28% ⁸)	28%	28%	28%	29%
Majandusmetsade pindala osakaal metsamaast, % ⁹ Allikas: Kliimaministeerium	70,2%	70%	70%	70%	70%

Mõõdikuga **“Keskkonnamõjude hindamise menetluste keskmine kestus Kliimaministeeriumi haldusala asutustes (kuudes)”** saadakse teave keskkonnamõju hindamise (KMH) menetluste kestuse kohta praeguses praktikas. Kuigi mõõdik põhineb vaid kahe Kliimaministeeriumi haldusala asutuse statistikal (Keskkonnaamet ja Transpordiamet kui otsustajad KMH menetluses), tuleb arvestada, et praktikas on kõige rohkem KMH-sid algatanud Keskkonnaamet, mistõttu annab mõõdik piisavalt asjakohase üldistava ülevaate. Kliimaministeeriumi üldine eesmärk on kiirendada KMH menetlusi ja tõsta nende kvaliteeti. Mõõdik kirjeldab juba teostatud KMH menetluste näitel üldise eesmärgi saavutamist.

Mõõdikuga **„Looduskaitse eesmärgil riiklikult kaitstavate alade osakaal maismaast“** mõõdetakse EL elurikkuse strateegias ja looduskaitseaduses (hetkel eelnõu) seatud eesmärgi poole liikumist, millega tagatakse, et aastaks 2030 võetakse kaitse alla 30% maismaast.

Mõõdikuga **„Majandusmetsade pindala osakaal“** tagatakse metsaseaduse alusel põhimõtte, et 70% Eesti metsamaast on majandusmetsana majandatav ilma täiendavate piiranguteta, arvestades metsade olulisi funktsioone – ökoloogilisi, kultuurilisi, sotsiaalseid ja majanduslikke.

4. Rahastamiskava

Tabel 2. Programmi rahastamiskava

Programmi rahastamiskava	Eelarve		Eelarve prognoos		
	2025	2026	2027	2028	2029
Elurikkuse, metsanduse ja keskkonnakorralduse programm	-61 366 636	-60 917 043	-55 742 004	-54 995 743	-52 479 634
Meede 1: Eluslooduse kaitse ja kasutus					
Programmi tegevus 1,1: Elurikkuse kaitse tagamine	-23 209 985	-23 326 873	-23 098 866	-22 728 853	-20 589 157
Programmi tegevus 1.2: Metsanduse ja jahinduse arengu suunamine	-15 184 002	-14 419 186	-14 124 654	-13 775 130	-13 418 803
Meede 2: Keskkonnakorraldus ja kiirusohutus					
Programmi tegevus 2.1: Keskkonnakorralduse arengu suunamine	-6 257 255	-6 248 624	-4 056 859	-4 000 847	-4 002 006
Programmi tegevus 2.2: Kiirusohutuse tagamine	-2 488 294	-3 889 732	-2 270 652	-2 299 940	-2 278 695

⁷ Looduskaitseaduse alusel kaitstavad objektid (looduskaitseaduse muutmisel nimekirj täieneb).

⁸ 2024. a lõpu seisuga on looduskaitseaduse alusel kaitse all 20,8% Eesti maismaast, kuid looduskaitseaduse muutmisega plaanitakse tänast kontspetsiooni muuta ning selle kohaselt oli 2024. a lõpus kaitse alla ligikaudu 28% Eesti maismaast koos siseveekogudega.

⁹ Majandusmetsad ning piiranguvööndites ja hoiualadel olevad metsad, kus on võimalik piiratud tingimustel majandada.

Meede 3: Toetavad programmi tegevused					
Programmi tegevus 3.1: Kesksete IT-teenuste osutamine	-14 227 100	-13 032 628	-12 190 973	-12 190 973	-12 190 973

Tabel 3.^[1] Programmi rahastamiskava täiendav informatsioon 2025.a kohta (lõplik eelarve ilma amortisatsioonita*)

Elurikkuse, metsanduse ja keskkonnakorralduse programm	Ülekantavate summa (piirmääraga vahetus)	2025. a riigieelarve I p.a. seadusemuudatused	2025. a riigieelarve II p.a. seadusemuudatused	VV reservide eraldised	Lõplik 2025. a programmi tegevuse eelarve*	Selgitused
Elurikkuse kaitse tagamine	-2 339 106	968 346	1 044 711		-23 209 985	Ülekantavad vahendid on avaldatud KLIM kodulehel Seaduse muudatuse info on Riigi Teatajas II PA Seaduse muudatuse info on Riigi Teatajas
Metsanduse ja jahinduse arengu suunamine	-1 140 452	188 145	1 964	-294 831	-15 184 002	Ülekantavad vahendid on avaldatud KLIM kodulehel Seaduse muudatuse info on Riigi Teatajas Reservist eraldatud vahendid ADRis II PA Seaduse muudatuse info on Riigi Teatajas
Keskkonnakorralduse arengu suunamine	-239 952	-1 264 871	55 364		-6 257 255	Ülekantavad vahendid on avaldatud KLIM kodulehel Seaduse muudatuse info on Riigi Teatajas II PA Seaduse muudatuse info on Riigi Teatajas
Kiirgusohutuse tagamine	-175 420	-493 348	-112 245		-2 488 294	Ülekantavad vahendid on avaldatud KLIM kodulehel Seaduse muudatuse info on Riigi Teatajas II PA Seaduse muudatuse info on Riigi Teatajas
Kesksete IT-teenuste osutamine	-1 271 703	-189 885	-668 600		-14 227 100	

5. Hetkeolukorra analüüs

Eestis on keskkonnavaldkonnas peamine väljakutse leida **tasakaal keskkonnakaitse ja keskkonnakasutuse vahel**. Eesti keskkonnakaitse valdkond on mitmetes aspektides tugev ja hästi arenenud. Head näited on keskmiselt kõrgemalt loodushoidu ja keskkonnateadlikku eluviisi

väärtustavad inimesed, keskkonnakaitse valdkonna järjepidevus, toimivad toetusmeetmed, edukas väliskoostöö ja edulood infosüsteemide ja e-teenuste arendamisel. Tugevuste kõrval on valdkonnas aga mitmeid kitsaskohti nagu valdkonna piiratud rahalised vahendid ja asjaolu, et elurikkuse kaitsmine on keeruline majandushuvid eelistamise või konkureerivate huvid tõttu maakasutuses.

Keskkonna- ja kliimaeesmärkide täitmisel on olulise kaaluga **kliimakindla majanduse seaduseelnõu** välja töötamine. Uus seadus loob eeldused keskkonnasõbralikuma kõrgema lisandväärtusega majanduse kujundamiseks, millega kasvatame ühiskonna heaolu. See annab kindluse Eesti inimestele, ettevõtjatele, organisatsioonidele ning avalikule sektorile, et saame kliimamuutusi pidurdavad sammud selgelt ja koordineeritult ellu viia.

Elurikkuse ja maastike muutumine. Kõige olulisemad elurikkuse kao põhjustajad on maa- ja merekasutuse muutustest põhjustatud elupaikade hävimine ja kahjustumine, muldade seisundi kahjustumine¹⁰, loodusressursside liiga intensiivne kasutus, kliimamuutused, saaste keskkonnas, veekogude eutrofeerumine ja invasiivsed võõrliigid. Inimtegevus mõjutab oluliselt umbes 75% maailma maismaa ökosüsteemidest ja 40% merekeskkonnast, sealhulgas Eestis. Kogu viljakas muld ja maapind on piiratud ning inimpõlvade kestuse vaates taastumatu ressurss, mille kasutamise mõju näevad järgmised põlvkonnad. Seega on iga otsus maakasutuse osas pikaajalise ja olulise mõjuga.

Kliimamuutused tingivad muutusi taimkattes ja ökosüsteemides ning soodustavad taimekahjurite ja -haiguste ning võõrliikide levikut. Üleilmselt ohustab väljasuremine hinnanguliselt miljonit liiki – seda on rohkem, kui kunagi varem inimajaloos. Mõjutrendide jätkumisel prognoositakse elurikkuse veelgi kiiremat hävingut, mis toob mh kaasa inimkonna eksistentsiks vajalike ökosüsteemiteenuste hävinemise. Eestis on elurikkuse kadu olnud siiani väiksem, kui paljudes teistes riikides, kuid ka meil on vaja **rikutud elupaiku süsteemselt taastada, et tagada elurikkuse säilimine ning toimivad ökosüsteemi teenused.**

Globaalne elurikkuse strateegia seab neli ülemaailmset looduskaitse eesmärki:

- 1) peatada inimtegevusest põhjustatud ohustatud liikide väljasuremine ja vähendada kõigi liikide väljasuremise määra kümnekordselt aastaks 2050;
- 2) bioloogilise mitmekesisuse säästev kasutamine ja majandamine, et tagada looduse panuse väärtustamine, säilitamine ja suurendamine;
- 3) geneetiliste ressursside kasutamisest saadava kasu õiglane jagamine ja geneetiliste ressursside digitaalse järjestuse teave;
- 4) piisavad vahendid strateegia rakendamiseks oleksid kättesaadavad kõigile osalistele, eelkõige vähim arenenud riikidele ja väikestele saarte arenguriikidele.

2024. aasta augustis jõustus EL **looduse taastamise määrus**, mille eesmärk on taastada kahjustatud ökosüsteemid. Määruse kohaselt peavad 2030. aastaks looduse taastamise meetmed hõlmama vähemalt 20% ELi territooriumist. Lisaks maismaa ja mere ökosüsteemidele puudutab määrus mh ka linnu, kus tuleb soosida rohealade loomist ja säilitamist. Iga liikmesriik peab koostama ja esitama Euroopa Komisjonile taastamiskava esimese versiooni hiljemalt 01.09.2026. Taastamiskava peab sisaldama detailsemat plaani aastani 2032 ning üldisemat, kuid samas siiski läbimõeldud tegevusplaani, aastani 2050. Lõplik versioon tuleb esitada hiljemalt 01.09.2027.

---

¹⁰ Muld on kodus kuni 59%le elurikkusest ja pea kolmandikule kõigist maismaaliikidest.

Eluslooduse kaitse ja kasutuse eesmärk on liikide ja elupaikade soodne seisund, mitmekesised maastikud ning kestlik metsa majandamine. Vaid hästi toimivad ja elurikkad ökosüsteemid on võimelised pakkuma ökosüsteemi teenuseid ning aitavad kohaneda kliimamuutustega. 2024. aasta lõpu seisuga on looduskaitsealade alusel kaitse all 20,8% Eesti maismaast, kuid looduskaitsealade muutmise plaanitakse tänast kontspetsiooni muuta ning selle kohaselt oli 2025. aasta lõpus kaitse alla ligikaudu 28% Eesti maismaast koos siseveekogudega. Sinna kuuluvad riiklikult kaitstavad loodusobjektid, sh kavandatavad, väljaspool kaitsealasid riigimaadel olevad Natura elupaigad ja vääriselupaigad, ranna- ja kaldakaitseala, osaliselt ka I ja II kaitsekategooria liikide leiukohad, hüvituslad. Aktiivselt tegeletakse ohustatud liikide ja elupaigatüüpide kaitse, taastamise ja seirega. Aladele on kehtestatud kaitsereeglid ning kaitsealadele ja püsielupaikadele alaspetsiifilised kaitse-eeskirjad. Looduskaitse ja säästev maakasutus ei ole teistesse poliitikavaldkondadesse ja ruumiloomesse piisavalt integreeritud, mille tulemusena jätkub loodusliku mitmekesisuse vähenemine, seda nii maastiku, liigilise kui geneetilise mitmekesisuse tasemel. Puuduvad tõhusad meetmed säilitamiseks elurikkust väljaspool kaitstavaid loodusobjekte. Oht on ka võõrliikide laienev levik, mida soodustavad kliimamuutused. Suurte taristuobjektide rajamisel suureneb surve keskkonnale ja vajadus planeerida elurikkust suurendavaid ning kaitsvaid meetmeid.

Lähiaastate fookuses on EL elurikkuse strateegia eesmärkide täitmine, sh riiklikult kaitstavate alade pindala eesmärgi seadmine 30% maismaast ja 30% merealast; loodusväärtuste kaitseks kehtestatud meetmete tõhususe ja kaitsekorralduse tulemuslikkuse hindamise süsteemi väljatöötamine ja rakendamine; eraloodushoiu edendamine; looduskaitsealade kompensatsioonide ja toetuste mitmekesistamine; maaomanike suurem kaasamine loodushoidu; väljaspool riiklikult kaitset olevate alade loodushoidu edendamise mehhanismide tööstamine ja põhimõtete ühtlustamine nagu rohevõrgustik, ulukipääsud; kuivendussüsteemidele elurikkuse ja kliimasõbralikumate lahenduste leidmine; looduskaitse ja keskkonnaga seotud andmete haldamiseks vajalike infosüsteemide arendamine; elupaikade tegevuskavade, liigitegevuskavade ning alade kaitsekorralduskavade koostamine, uuendamine ja kavandatud tegevuste elluviimine, sh loodus- ja põlismetsade ning ohustatud elupaikade inventeerimine ja vajadusel elupaikade seisundi parandamine ning taastamismeetmete rakendamine, muldade kestliku kasutamise ja maakasutuse, sh maahõive keskkonna- ja kliimaeesmärkidega sidustamine. Kesksel kohal on looduskaitse ja elurikkuse hoidmise põhimõtte kui printsiibi integreerimine kõikidesse valdkondadesse nagu energeetika, maapoliitika kui ka maahõivehierarhia printsiipide kasutuselevõtt. Lisaks on EL poolt kinnitamisel mullaseire ja vastupidavuse direktiiv, milles täpsustatakse kogu mulla ja maakasutuse, sh maahõive raamistikku ja seatakse sihiks tagada muldade hea seisund aastaks 2050. Järgmistel aastatel töötatakse välja mullaseadus, mis tuleb vastu võtta hiljemalt 2028. a lõpuks.

Metsade jätkusuutlik majandamine aitab tagada ka metsade elurikkuse kaitse ja saavutada valdkonna kliima ja elurikkuse eesmärged. Eesti metsamaa pindala on ca 2,3 mln hektarit, moodustades üle poole kogu Eesti maismaapindalast. 2026. aastal on plaanis esitada Riigikogule uus **metsanduse arengukava** aastani 2035, mis sätestab metsanduse arengusuunad. Metsanduse arengukava aastani 2035 üldeesmärk on **kestlik metsandus**. Üldeesmärgi saavutamine tagatakse läbi kolme alaeesmärgi:

1. metsandus aitab tagada metsaökosüsteemide ja nende elurikkuse püsimise, leevendab kliimamuutusi ning kohaneb kliimamuutuste mõjuga
2. metsasektor on majanduslikult konkurentsivõimeline;
3. metsandus on kaasav ning arvestab sotsiaalsete ja kultuuriliste väärtustega.

Metsamaa süsiniku sidumise ja talletamise võime on üks olulisemaid mehhanisme kliimamuutuste leevendamisel. Selleks on vajalik tagada nii olemasoleva süsinikuvaru säilimine kui ka metsade sidumisvõime suurendamine tulevikus. Parima süsinikusidumise tagab mets, mis on kasvukohale sobiliku liigilise koosseisuga, elujõuline ja heas tervislikus seisundis. Ühtlasi tuleb senisest enam panustada majandusmetsade uuenemisse, hooldamisse ja mitmekesise ning kliimakindla puistu kujundamisse, tagades, et metsaökosüsteemid säiliks stabiilsete süsinikupankadena ning oleksid vastupidavad. Oluline on ka kaitstavate metsade hea käekäik ja väärtuslike loodusmetsade kaitse, sest just need alad koguvad ja talletavad suurima osa metsade pikaajalisest süsinikust ning pakuvad samal ajal elupaika mitmekesisele elustikule.

Omanikuootused RMK-le ja arengukava tagavad, et **riigimetsas ja -maal on tagatud kõik olulised väärtused**: hoitud elurikkus, heas seisus elupaigad ja maastikud, elamused Eesti loodusest, stabiilne metsa- ja maamajandamine. Selleks, et arvesse oleks võetud metsamaa süsinikusidumine ja raiemaht püsiks võimalikult ühtlane, uuendatakse riigimetsas arvestuslangi aluseid.

Puidupõhistel kestvustoodetel on kliimamuutuste seisukohast oluline roll. Puitu kasutatakse Eesti kaasaegses arhitektuuris seni vähe, seega tuleb selle kasutamist ehitistes ja insenertehnoloogilist arendamist senisest rohkem toetada ning silmapaistvaid (sh avaliku sektori) näidisehitisi rajada (näiteks Loodusmuuseum ja Keskkonnamaja).

Jätakuvalt arendatakse ja toetatakse **erametsaomanike tugisüsteemi**, mis pakub mitmekülgset tuge selleks, et eraomanikul oleks lihtsam arvestada metsa majandamisel erinevate vajadustega (elupaikade kaitse, rohekoridorid, kogukonna ootused, ökosüsteemiteenuste säilimine, kliimamuutustega kohanemine, pühapaikade kaitse, uued teenusmudelid, haiguste leviku piiramine, piirinaabrite koostöö jne) ning rakendada mitmekesiseid metsamajanduslikke meetmeid (nt nõustamine püsimetsanduse rakendamiseks, kliimakindlate puistute kujundamiseks, elurikkust toetavateks tegevusteks jms). Metsa vääriselupaikade kaitseks jätkatakse erametsaomanikega lepingute sõlmimist ning edendatakse ka teisi vabatahtliku kaitse võimalusi.

Järgmiste aastate peamised väljakutsed on arendada kaugseire võimalusi, töötada välja regionaalsed või riiklikud mudelid metsa biomassi ja süsinikuvoogude hindamiseks ning erinevate majandamisvõtete mõju selgitamiseks süsinikubilansile. Samuti on fookuseks puidu väärindamise suurendamine ning raadamisõiguse tasu sihtotstarbelise kasutamise süsteemi väljatöötamine.

Jahiulukite jätkusuutlikule kasutamisele aitavad kaasa ulukiseire andmete kogumine, andmete analüüsimine, hinnangute andmine ulukite arvukusele ja selle põhjal küttimisettepanekute tegemine, probleemliikide ohjamiseks tegevuskavade koostamine ning jahimeeste koolitamine. Eesti-Šveitsi koostööprogrammi raames juurutatakse Eestis uut Random Encounter Methodit (REM), mis põhineb rajakaamerate seirel ja paigutamisel loodusesse juhuslikesse kohtadesse. Pildimaterjali töötlemiseks, loomade tuvastamiseks ja arvukuse hinnangute koostamiseks on edasi arendamisel tehisintellekt. Suurkiskjate arvukus Eestis on kõrge ja seisund soodne ning sellest tulenevalt on suurenenud ka kiskjakahjud ja konfliktid.

Kliimamuutuste ja ressursinappuse väljakutsetega toimetulekuks on oluline rakendada **tootmises ja ettevõtluses vastutustundlikku lähenemist**. See tähendab muuhulgas parima võimaliku tehnoloogia kasutamist, ressursside säästlikku kasutamist, jäätmete tekke ja heite vähendamist ja jäätmete käitlemist viisil, mis leevendab koormust keskkonnale.

Keskkonnavaldkonna eesmärkide saavutamiseks on kriitilise tähtsusega valitsussektori keskkonnapoliitika kujundamiseks ja rakendamiseks vajalike ressursside tagamine. Programmi tegevusi rahastatakse riigi(eelarvelistest) vahenditest ning välisvahenditest. 2023. aastal käivitusid küll keskkonnavaldkonnas EL eelarveperioodi 2021–2027 struktuuritoetuste meetmed, kuid kuna välisvahendite maht keskkonnavaldkonnas on märkimisväärselt vähenenud ning keskkonnaprobleemide lahendamise rahastamine on ebapiisav, siis on lähiaastate väljakutseks keskkonnapoliitika jätkusuutlik rahastamine. Oleme keskkonnavaldkonnas jõudnud etappi, kus paljud tegevused, eriti kõigi varasemate kahjustatud alade taastamine ja pärandmõjude likvideerimine, tuleb lõpuni viia. Samal ajal tuleb tegeleda uute majandustegevusega paratamatult kaasnevate keskkonnahäiringutega ning tagada, et keskkonnakasutus oleks õiglaselt reguleeritud ja hinnastatud. Kõik need kohustused kokku nõuavad olulisi ressursse. Ressursside puudusel oleme piiratud tegelema vaid kõige kriitilisemate, aga tervikvaates üksikute tegevustega.

Lähiaastate väljakutseks on koostöös teiste valdkondadega taastuveneergetikale ülemineku kiirendamine ning sellegi väljakutse lahendamisel on lisavahendite leidmine kriitilise tähtsusega. Käimasolevatele **mõjuhindamiste, planeeringute ja keskkonnakaitselubade** menetlustele peaks lisanduma märkimisväärne hulk uusi menetlusi ning samas on ootus, et **menetlused viiakse läbi oluliselt kiiremini ning asjatundlikumalt**. Väljakutse lahendamiseks oleme valdkonda suunanud ulatuslikult REPowerEU vahendeid taastuveneeria kasutuselevõtu kiirendamise reformiks ja võrguinvesteeringuteks, et hoogustada planeeringute ja tegevuslubade andmise menetlusi ning tuua turule uusi taastuveneeriaavõimsusi.

Eestis on **kiirgusohutus** tagatud õigusaktide ja arengukavade rakendamise kaudu rahvusvaheliste nõuete kohaselt ja kooskõlas riigi arengustrateegiaga (kiirgusohutuse riiklik arengukava 2018–2027). Lähiaastate olulisemad tegevused on Paldiski kahe reaktorsektiooni likvideerimine, lõppladustuspaiga rajamisega seotud tegevused, tuumaenergia kasutuselevõtu ettevalmistamine ning selle jaoks sobiva õigusraamistiku loomine. Lahendamist vajab nimetatud tegevusteks vajalike ressursside pikaajaline tagamine.

Ringmajandusele üleminekuks on oluline ka **keskkonnakorralduslike keskkonnameetmete** (keskkonnamõju hindamine, keskkonnatasud, keskkonnahoidlikud riigihanked, keskkonnamajandussüsteemid jt) **arendamine ja rakendamine**. Käimas on **keskkonnakaitselubade süsteemi reform**, eesmärgiga tagada keskkonnakasutuse reguleerimine ühtsetel alustel, tasakaalustatud keskkonnakasutusest ja keskkonnariskist lähtuv nutikas ning vähese halduskoormusega avalik teenus. Samuti arendatakse keskkonnaotsuste infosüsteemi KOTKAS. Samuti on käimas keskkonnamõju hindamise teenuse kaasajastamine (nn KMH reform).

Väljakutsed:

- Haldusmenetluste kiirem ja kvaliteetsem läbiviimine.
- Looduse taastamise kava koostamine ja rakendamine.
- Taastamistegevuste finantseerimine.

- Metsade kasutamise ja kaitse tasakaal.

6. Olulisemad tegevused/sekkumised

Elurikkuse kaitse tagamine

- **Kaitstavate alade piirangute kompenseerimine erametsamaadel**, kogukulu aastatel 2026–2029 17,1 mln eurot.
- **Maa- ja mullakasutuse juhtimissüsteem** mullastiku teenuste efektiivseks ja jätkusuutlikuks kasutamiseks, elurikkuse kaitseks ja kliimamõju vähendamiseks 5,7 mln eurot CO₂ vahenditest aastatel 2024–2027.
- **Elupaikade** (mh sood, metsad, pärandniidud, vooluveekogud) ja **liikide kaitse, taastamine ja tegevused nende soodsa seisundi saavutamiseks**, et ühegi EL kaitsealuse elupaiga ja liigi kaitse suundumus ja seisund ei halveneks ning ebasoodsas seisundis olevatest elupaikadest ja liikidest 30% saavutaks aastaks 2030 soodsa seisundi või näitaks suundumust paranemise poole. Linnaruumi ja looduse lõimimise kava koostamine ja elluviimine ehk linnade elurikkuse parendamine, sh rohealade täiendav rajamine. Näiteks on EL struktuuritoetuste perioodil 2021–2027 kuni 31.12.2029 planeeritud EL toetust kokku elupaikade taastamiseks kliimamuutustega kohanemise valmisoleku suurendamiseks 17,2 mln eurot.
- **Kaitstavate liikide ja ohustatud elupaikade inventeerimine** (maismaaelupaikadel kogusumma 3,2 mln eurot), **sh loodus- ja põlismetsade defineerimine, kaardistamine** ja neile kohase kaitse tagamine ja seire korraldamine.
- **LIFE-IP projekti “Loodusrikas Eesti” elluviimine** aastatel 2020–2029. Projekti eesmärk on kaitsta ja taastada traditsioonilisi Eesti maastikke ja ökosüsteeme ning parandada seal elavate liikide seisundit, sh meetmete rakendamine elurikkust toetavate lahenduste leidmiseks põllumajandusmaastikus. Kogusumma perioodil 2025–2028 on 7,2 mln eurot.
- Looduskaitse tulemuslikuks korraldamiseks vajalikus mahus järjepideva, usaldusväärse ja süsteemse **ülevaate tagamine siinsest liikide ja ökosüsteemide/koosluste seisundist**. Senisest enam innovaatiliste seire- ja inventuurilahenduste, rakendusuuringute ja piisavas mahus invnetuuride kasutamine, andmebaaside ja veebirakenduste uuendamine ja arendamine.
- **Kaasaegsete IT-lahenduste arendamine** looduskaitse ja keskkonnaga seotud andmete paremaks haldamiseks, kasutamiseks ja avalikustamiseks.
- Loodusrikkuste ja hüvede seisundi muutuste süsteemse jälgimise, mh nende rahalise väärtuse arvestamise süsteemi rakendamine.
- **Looduskaitsepiirangute kompenseerimine** piisavas ja õiglasel mahus, sh toetuse maksmise jätkamine, sh väljaspool Natura 2000 alasid kaitstavate metsade omanikele. Toetusmeetmete mitmekesistamine, sh metsa kasutusõiguse omandamine.
- Loodusväärtuste kaitseks kehtestatud meetmete tõhususe ja kaitsekorralduse **tulemuslikkuse hindamise süsteemi uuendamine**.
- Elupaigatüüpide tervikliku kaitse tagamiseks **elupaikade tegevuskavade** (mh soodele, märgadele ja kuivadele metsadele), ohustatud liikide tervikliku kaitse tagamiseks **liigitegevuskavade**, alade kaitse tulemuslikuks korraldamiseks alade **kaitsekorralduskavade koostamine, uuendamine ja rakendamine**, tolmeldajate tegevuskava koostamine.

- **Turvasmuldade kuivendamist käsitlevate regulatsioonide täpsustamine**, et leida juriidilised lahendused, et põllumajandusmaade maaparandussüsteemid ja metsakuivenduskraavid ei kahjustaks elurikkust ning toetaks kliimaeesmärkide saavutamist.
- **Riikliku kaitse tagamine 30 %-l maismaast ja 30% merealast.**
- Tähelepanu pööramine suurte taristute (sh päikese- ja tuulepargid) võimalusele toetada elurikkust. **Elurikkust soosiva majandamise juhiste koostamine.** Nii riigi kui kohalike omavalitsuse tasandi planeeringute koostamisel tõhusalt elurikkuse aspektidega arvestamine.
- **Võõrliikide alase teadlikkuse tõstmine, võõrliikide tõrje ja seire tõhustamine.**
- **Looduskaitsepiirangutega seotud tegevuste lubade** (sh CITES load ohustatud liikidega legaalseks kaubitsemiseks; loodusvarade kasutamine, sihtkaitsevööndis keeluajal liikumine, rahvaürituste korraldamine, väikeehitise ehitamine, loomaia tegevusluba, liigi ümberasustamine, loomaliigi kasutamine teaduse otstarbel, loomade märgistamine, kaaviari käitlemise majandustegevusteade) **välja andmine.**
- **Mitmekesiste võimaluste loomine Eesti looduse nautimiseks ja tundmaõppimiseks ning aktiivseks puhkuseks ja looduses liikumiseks**, seadmata samal ajal ohtu loodusväärtuste säilimist. Looduslike rohealade säilitamine ja soodustamine suurte inimasumite lähistel, linnakeskkonna elurikkust suurendavate tegevuste ellu viimine.
- **Igäuhe looduskaitse põhimõtete tutvustamine ja rakendamine.**
- **Kaitstavate liikide poolt tekitatud kahju ennetamise ja kompenseerimise süsteemi tõhustamine.**
- Loodusväärtuste seisundi säilitamiseks ja parandamiseks tööde tellimine, arvestades kaitsekorralduskavades, liigi kaitse ja ohjamise tegevuskavades ning elupaiga tegevuskavades kirjeldatud eesmärgid ja vajadusi.
- Elurikkuse säilitamiseks ja taastamiseks uudsete vahendite, sh **finantsinstrumentide leidmine.**
- Eraldiseisvaks Natura hindamiseks võimaluse loomine keskkonnamõju (strateegilist) hindamist mittevajavate tegevuste kavandamiseks Natura 2000 aladel.
- GMO regulatsioonide kaasajastamine.
- **Eesti looduse taastamise kava koostamine** elurikkuse taastamiseks erinevates ökosüsteemides. **Looduskaitsealadel raiete piiramine**, piiranguvööndites ja väljaspool kaitsealasid püsimeetsanduse edendamine.
- Lepingulise looduskaitse põhimõtete välja töötamine

Metsanduse ja jahinduse arengu suunamine

- **Metsanduse arengukava aastani 2035** koostamine ja rakendamine.
- **Metsanduspoliitika põhialused aastani 2050** koostamine,
- **Puidust referentshoone** (loodusmaja) **rajamine** eesmärgiga luua suurte puitehitiste ehitamise kogemus ja suurendada sellega Eesti puidusektori ekspordipotentsiaali ning edendada kohaliku tooraine väärimist. (33,3 mln eurot CO₂ vahenditest)
- **Raadamise leevendamiseks** kompensatsiooni meetmete väljatöötamine ja rakendamine.
- Erametsanduse arengu toetamine tugisüsteemi abil, mille kaudu suunatakse metsaomanike ühistgevust metsade kasvatamisel ja kasutamisel, kogukulu aastatel 2026–2029 16,6 mln eurot. Samuti suunatakse vahendeid erametsade süsiniku sidumise võimekuse suurendamiseks läbi uuendamise ja hooldamise ning läbi mittemetsamaa metsastamise.

- Jätkatakse vääriselupaikade kaitse lepingute sõlmimist erametsaomanikega, alustatakse loodus- ja põlismetsade vabatahtliku kaitse toetamisega, kogukulu aastatel 2026–2029 1,5 mln eurot.
- Püsimetsanduseks sobivate majandamisvõtete väljatöötamine ning KAH-alade¹¹ määramise korra täpsustamine, mis sätestab kriteeriumid ning tagab kogukondade kaasamise nende alade majandamisse.
- Loodussäästliku reeglistiku loomine puiduistandike rajamiseks, mis võimaldaks puitu kasvatada erinevate kestvustoodete valmistamiseks.
- Riigimetsas arvestuslangialuste muutmine, et arvesse oleks võetud metsamaa süsinikusidumine ja raie maht püsiks võimalikult ühtlane.
- **70% majandusmetsa põhimõtte sätestamine.**
- Metsandusega seotud **andmete kvaliteedi, kättesaadavuse ja usaldusväärsuse parendamine.**
- **Kaugseire võimaluste arendamine** ja metsamajanduslike tegevuste mõju süsiniku sidumisele uurimine.
- Biomasskütusest toodetud taastuvenergia osakaalu arvutamise põhimõtete ning biomassile kehtestatud säästlikkusnõuetele ja -kriteeriumidele vastavuse tõendamise nõuete rakendamine.
- Erametsades püsimetsanduse soodustamine läbi püsimetsa majandamise kavade koostamise toetamise ning nõustajate koolitamise.

Keskkonnakorralduse arengu suunamine

- **Keskkonnatasude ajakohastamine**, võttes aluseks, et looduslik ressurss on rahvuslik rikkus, mida tuleb kasutada säästlikult ja „saastaja maksab“ printsiibil ning kooskõlas keskkonnavalade eesmärkidega. Kohaliku kasu instrumendi loomine läbi keskkonnatasu ehitusmaavarade ja turba kaevandamise osas.
- **Keskkonnamõju hindamise teenuse kaasajastamine** digiühiskonna toimimisele vastavaks (nn KMH digipööre), mille eesmärk on kiire, automatiseeritud, kasutajakeskne ja andmepõhine teenus. Projekti rahastatakse perioodi 2021–2027 Euroopa Liidu ühtekuuluvus- ja siseturvalisuspoliitika fondi vahenditest.
- **Keskkonnakaitselubade süsteemi korrastamine**, mille eesmärk on tagada keskkonnakasutuse reguleerimine ühtsetel alustel ning luua tasakaalustatud keskkonnakasutusest ja keskkonnariskist lähtuv nutikas ning halduskoormust vähendav avalik teenus.
- Uue **tööstusheite direktiivi ülevõtmine** ja sellega seotud tegevused, et tagada inimeste tervise ja keskkonna kaitse kõrge tase võrdsetel alustel.
- **Ohutu materjaliringluse toetusmeetme** kasutamise edendamine toimub EL struktuuritoetuse ringmajanduse korraldamise meetmest.

Kiirgusohutuse tagamine

- **Paldiski endise tuumaobjekti kahe reaktorisektsiooni likvideerimise ja radioaktiivsete jäätmete lõppladustuspaiga rajamise eriplaneeringu koostamise** ja keskkonnamõju strateegilise hindamise ning nendeks vajalike uuringute elluviimine.
- **Tuumaaenergia- ja ohutuse seaduse (TEOS) eelnõu koostamine** ning Vabariigi Valitsusele esitamine (eelnõu esitati Vabariigi Valitsusele märtsis 2026) ning pädeva tuumaregulaatori loomine 1. jaanuariks 2027.

¹¹ KAH-alad - kõrgendatud avaliku huviga alad

7. Meetmed, programmi tegevused ja teenused

Järgnevalt on välja toodud programmi tegevused ja nende elluviimiseks kavandatud olulisemad plaanid.

Programm koosneb kolmest meetmest ja eesmärgid saavutatakse programmi tegevuste ja nende raames elluviidavate teenuste tulemusena.

Teenuste detailne kirjeldus on kajastatud lisas 1.

Meede 1 ELUSLOODUSE KAITSE JA KASUTUS

Meetme eesmärk: Liigid ja elupaigad on soodsas seisundis, maastikud on mitmekesised ning metsa majandatakse jätkusuutlikult.

Meede tagab, et kõigis valdkondades (sh planeeringud, mõju hindamised, lubade andmised, maksu- ja toetusmeetmed) ja kõigi taseme otsustes hakatakse arvestama elurikkuse hoidmise vajadusega, kuna majandus ning maa- ja ressursikasutus saavad toimida vaid looduse poolt etteantud piirides. Lisaks on eesmärk looduse seisundi paranemine, milleks on lisaks konkreetsete loodusobjektide (liigid, elupaigad, elurikkad ja mitmekesised maastikud jmt) kaitsele ja taastamisele vaja senisest enam tähelepanu pöörata ka nende omavahelistele seostele ja sidususele ning ökoloogiliste terviküsteemide toimimisele.

Meede koosneb kahest programmi tegevusest: elurikkuse kaitse tagamine ning metsanduse ja jahinduse arengu suunamine. Eesmärki aitavad oma teenuste kaudu saavutada: Kliimaministeerium, Keskkonnaamet, Keskkonnaagentuur ja Keskkonnaministeeriumi Infotehnoloogiakeskus. Samuti panustavad oma tegevustega SA Keskkonnainvesteeringute Keskus, Riigimetsa Majandamise Keskus ja Regionaal- ja Põllumajandusministeerium.

Tabel 3. Meetme eluslooduse kaitse ja kasutus mõõdikud ja sihttasemed

Mõõdikud/Sihttase	2024 (tegelik)	2026 (sihttase)	2027 (sihttase)	2028 (sihttase)	2029 (sihttase)
Metsanduse arengu suunamise eesmärgid on kokku lepitud	Ei	Jah	Jah	Jah	Jah

Programmi tegevus 1.1 Elurikkuse kaitse tagamine

Eesmärk: Liikide ja elupaikade soodne seisund ning maastike mitmekesisus on tagatud, nii et elupaigad toimivad ühtse ökoloogilise võrgustikuna ja elurikkuse ning mulla poolt pakutavad ökosüsteemiteenused on jätkusuutlikud.

Eesmärgi saavutamiseks soosime loodussõbralikku maa- ja ressursikasutust, integreerides elurikkuse säilitamise ja taastamise ning looduse hüvede piisava pakkumise põhimõtted erinevatesse maakasutuse valdkondadesse. Tagame ökoloogiliselt hästi toimiva ja tõhusalt kaitstava kaitsealade võrgustiku olemasolu. Lähiaastate fookuses on EL elurikkuse strateegia eesmärkide täitmine, sh riiklikult kaitstavate alade pindala eesmärgi seadmine 30% maismaast ja merest ning riikliku taastamiskava koostamine tulenevalt looduse taastamise määrust. Aktiivselt tegeletakse ohustatud liikide ja elupaigatüüpide kaitse, taastamise ja seirega. Aladele on kehtestatud kaitsereežiim ning kaitsealadele ja püsielupaikadele alaspetsiifilised kaitse-eeskirjad. Algatame arutelu ja otsime täiendavaid lahendusi, kuidas rakendada „saastaja maksab“ põhimõtet tõhusamalt elurikkuse ja looduse hüvede kaitseks. Vajalik on elurikkuse summaarse vähenemise ärahoidmiseks

tegevuspõhimõtete väljatöötamine. Tõhustame elurikkusega arvestamist planeeringute protsessis, et säilitada elurikkus ka väljaspool kaitstavaid maastikke. Üha enam tuleb soosida igaühe looduskaitset. Analüüsime olemasolevat looduskaitse süsteemi ja lisaks alapõhisele kaitsele leiame ja rakendame uusi võimalusi, kuidas maaomanikke motiveerida ise loodusväärtusi märkama ja neid kaitsma. Olulisel kohal on looduskaitse ja elurikkuse hoidmise põhimõtte kui printsiibi integreerimine kõikidesse valdkondadesse nagu energeetika, maapoliitika jne. Läbiva teemana on ette võetud muldade hea seisundi tagamine, taastamine ja säilitamine ja keskkonna- ja kliimaeesmärkidest lähtuv maakasutuse, sh maahõive praktikate analüüs. Eesmärki aitavad oma teenuste kaudu saavutada: Kliimaministeerium, Keskkonnaamet, Keskkonnaagentuur. Samuti panustavad oma tegevustega SA Keskkonnainvesteeringute Keskus, Riigimetsa Majandamise Keskus ja Regionaal- ja Põllumajandusministeerium.

Tabel 4. Programmi tegevuse elurikkuse kaitse tagamine mõõdikud ja sihttasemed

Mõõdik/Sihttase	Tegelik (2024)	2026	2027	2028	2029
Liigikavade I ja II prioriteedi tegevuste täitmise määr uuendatud kavade alusel, % Allikas: Keskkonnaamet	80,00%	90,00%	90,00%	90,00%	90,00%
Alade arv, kus on hinnatud kaitse tulemuslikkust, tk, kumulatiivne Allikas: Keskkonnaamet	9	150	225	300	300
Aasta jooksul taastatud elupaikade pindala (ha) Allikas: Kliimaministeerium	4000	4000	4000	4000	4000
I kaitsekategooria ning teiste kriitilises ja väljasuremisohus olevate liikide tegevuskavaga kaetuse määr, % Allikas: Keskkonnaamet	69,00%	80,00%	85,00%	85,00%	85,00%

Olulisemad tegevused:

- Šveitsi-Eesti koostööprogrammi raames hangitakse linnuradarid, uusi seirevahendeid jms (Keskkonnaagentuur) ja jätkatakse kaitsekorralduskavade väljatöötamist, meetodika uuendamist (Keskkonnaamet).
- RMK viib märgade elupaikade taastamisi ellu kuni 31.12.2029 kogumaksumusega 13,8 mln eurot (EL toetus on 11,7 mln eurot). Taastatakse looduslikke soid ja märgasid metsi ning vooluveekogusid. Tegevusi tehakse peamiselt kaitsekorralduskavade ja tegevuskavade alusel. Projektiga on plaanitud taastada 9400 hektarit. Lisaks taastab Keskkonnaamet märgasid pärandniite ligikaudu 2000 ha ulatuses. Tegevusi tehakse kuni 31.12.2029 ning meetme kogumaksumus on 5 mln eurot. 2026. aastal on plaanitud kasutada 0,8 mln eurot. Tegevused põhinevad Läänemere strateegial, „Kliimamuutustega kohanemise arengukaval aastani 2030“, Natura 2000 prioriteetsete tegevuste tegevuskaval (PAF) aastateks 2021–2027 ja ELi elurikkuse strateegial aastani 2030: toome looduse oma ellu tagasi.
- 2026. aasta 1. septembriks tuleb koostada riiklik looduse taastamise kava eelnõu, mis hõlmab kõiki ökosüsteeme: kaitstavad elupaigad, metsa-, agro- ja mereökosüsteemid, voolu- ja seisuveekogud, samuti tuleb suurendada linnade elurikkust.
- Koostamisel on LIFE SNAP projektitaotlus, mille kogu eelarve on ligikaudu 31 mln eurot ning projekti pikkuseks on 12 aastat. 60% sellest summast katab LIFE programm.
- Ette on valmistatud looduskaitse seaduse muudatused, millega tõstetakse keskkonnarikkumistega seotud karistumäärasid. Sama seadusega on ette nähtud Keskkonnaagentuurile tulu teenimise võimalus lindude ja nahkhiirte rõngaste väljastamisega.

Tegevus keskendub elurikkuse kaitsele laiemalt kui traditsiooniline looduskaitse. Inimkonna heaolu ja majandusmudel peavad mahtuma planeedi taluvuspiiridesse, seepärast peab elurikkuse hoid olema inimtegevuse alus. Inimtegevus saab toimida sellistes piirides, kus see elurikkust ei vähenda ning kõigil inimtegevuse valdkondadel (eriti metsa- ja põllumajandusel) on roll ka elurikkuse kriisi vähendamisel ja elurikkuse seisundi parandamisel. Elurikkus ja selle kaudu pakutavad looduse hüved (ökosüsteemiteenused) on olulised teiste valdkondade, sh tootmisvaldkondade, pikaajalise jätkusuutlikkuse tagamisel ning kliimamuutustele vastupidavusel.

Elurikkuse hoiul on põhieesmärk integreerida elurikkuse kaitse ja taastamise ning looduse hüvede säilitamise ja taastamise vajaduse põhimõtted kõigisse majandusvaldkondadesse ning tagada, et neist ükski ei viiks looduse hüvede (nt puhta vee, õhu, süsinikusidumise, loodusele ligipääsu jpm) kättesaadavuse ja kvaliteedi halvenemisele. Selleks, et elurikkust säilitada ja selle seisundit parandada, peavad kõikide tasandite otsused olema elurikkust, ökosüsteemide head seisundit ning loodusressursside ja ökosüsteemiteenuste säästlikku kasutust toetavad ning edendama vajadusel nende taastamist ja taastumist. Senisest enam tuleb tähelepanu pöörata ökosüsteemide ning elupaikade ja liikide populatsioonide omavahelistele seostele ja maastike sidususele. Selleks, et säilitada elurikkus ja võtta vastu parimad kasutusotsused, tuleb jälgida loodusrikkuste ja hüvede seisundi muutuseid ning arvestada nende väärtusega majandusmudelites. Samuti tuleb sisustada elurikkusega senisest enam arvestav ettevaatusprintsip ja maksupoliitika.

Eesti keskkonnapoliitikat elurikkuse valdkonnas mõjutavad rahvusvahelised kohustused, eeskätt ÜRO bioloogilise mitmekesisuse konventsioon, kui ka EL tasandi lepetest tulenevad kohustused. Vaja on tagada kõikide Eestis looduslikult esinevate liikide ja elupaikade soodne seisund ning maastike mitmekesisus, sh säilitada bioloogiline mitmekesisus kõikides selle avaldumisvormides, kaasa arvatud geneetiline mitmekesisus nii looduslikel liikidel kui ka kohalikel taimesortidel ja põlistel tõugudel. EL elurikkuse strateegia näeb ette kohustused elurikkuse hoidmiseks ja taastamiseks. Elurikkuse hoidmisele tuleb tähelepanu pöörata ka väljaspool kaitstavaid alasid. Lisaks ohustatud elupaigatüüpide ja liikide elupaikade kaitsele ja taastamisele on vaja seada ja ellu viia taastamisesmärgid ka linnade ökosüsteemidele, jõgedele ja üleujutus-aladele, põllumajanduse ja majandatava metsa ökosüsteemidele jpm.

Oluline on suurendada põllumajandusmaastike elurikkust ja mitmekesisust, pöörates eriti tähelepanu tolmeldajatele ja põllulinnustikule, taastada ja hooldada pärandniite ja väärtuslikke püsirohumaid, kasutada kestlikke maaharimispraktikaid, leevendada kuivenduse negatiivseid mõjusid, säilitada ning luua juurde elurikkust toetavaid maastikuelemente ja elupaiksid, sh väikemärgalasid, puudetukkasid ning niiduelupaiku. Rakendada tuleb tõhus süsteem põllumajandusmaa omanike ja tootjate ning hooldajate, sh pärandniitude hooldajate nõustamiseks. Sarnaseid põhimõtteid tuleb järgida ka majandusmetsades. Soodustada tuleb püsimetsanduse võtete kasutamist, suurendada majandusmetsade liigilist ja struktuurset mitmekesisust, hoida põliseid puid ning tagada vee l säilinud loodus- ja põlismetsade kaitse ja säilimine. Vaja on leida toimivad juriidilised lahendused ja praktikas toimivad meetmed, et nii põllumajanduslikud kuivendussüsteemid kui ka metsakuivenduskraavid moodustaksid võimalikult looduslähedase süsteemi ega kahjustaks elurikkust ning ei suurendaks maastike põuatundlikkust. Eutrofeerumise vältimiseks tuleb vähendada nii seis- kui vooluveekogudesse jõudvat saasteainete hulka, sh tuleks põllumajandustootmistes rakendada toitainete bilansi arvutusi, rajada toitaineid kinni püüdvaid tehismärgalasid, rakendada

märgalaviljelust, tagada toimivate looduslike puhvertsoonide olemasolu veekogude kallastel ning taastada vooluveekogude looduslikkust. Kliimamuutuste leevendamiseks ning muldade kaitseks tuleb tagada turvasmuldadel olevate põllumajanduslike alade võimalikult säästev ja väheintensiivne kasutus (kasutus ekstensiivsete rohumaadena, märgalaviljelus, märjutamine).

Jõgedele ehitatud paisud on kaladele ja muule vee-elustikule ületamatuks takistuseks, mis ei lase liikidel pääseda koelmualadele ja teistele elupaikadele ning halvendavad seeläbi jõgede seisundit. Üks olulisemaid kalavarudega seotud probleeme on kudemiseks sobilike elupaikade vähenemine. Vajalik on kalade rändeteede avamine paisudel ning koelmute kvaliteedi ja elupaikade parandamisega seotud tegevused (näiteks jõesuudmete avamine). Tagada tuleb ranna- ja kalda loodusväärtuste säilimine.

Loodus- ja kultuurmaastike mitmekesisuse säilitamise ja suurendamise ning traditsioonilise asustuse ja maakasutuse kaudu on vaja tagada kultuuripärandi püsimine ning luua eeldused maastikulise ja bioloogilise mitmekesisuse säilimiseks. Kaitstavatel loodusobjektidel, eelkõige rahvusparkides ja maastikukaitsealadel, tuleb säilitada tänased Eesti esinduslikuimad maastikud ning olulised pärandkultuuriga seotud elemendid. Tuleb tagada põlispuude ja teiste põliste maastikuelementide säilimine. Ruumilisel planeerimisel tuleb maastike kujundamisel arvestada, et säiliks kultuuri- ja looduskeskkonna väärtused, loodusmaastike sidusus, maastike looduslik mitmekesisus; ning loodusvarade kasutamine oleks elurikkust säästev.

Linnaelanikele loodushüvede pakkumiseks ning linnade laienemisest tingitud rohealade ja looduslike elupaikade killustumise vähendamiseks tuleb säilitada ja suurendada linnakeskkonna elurikkust (sh kavandada vastavad tegevused linnade kaupa). Vaja on vältida looduslike alade ja rohealade kadumist linnades ja suurte inimasumite lähistelt ning soodustada "linnametsade" ja "linnaniitude" loomist ja säilimist, kahjustunud elupaikade taastamist linnades ja linnade ümbruses ning rohevõrgustiku ökoloogilist toimivust maastikel.

Loodusharidus ja -teavitus peavad suunama Eesti inimeste väärtushinnanguid, et need oleksid üha loodushoidlikumad, et inimesed tunneksid soovi ja vastutust ning näeksid võimalusi elurikkuse hoidmiseks. Loodusteavitus tuleb suunata inimeste jaoks praktiliselt vajaliku info kättesaadavuse ja arusaadavuse parandamiseks. Selline praktiline nõustamine aitab inimestel olla loodushoidlikum, tunnetada end elurikkuse kaitse osana ning näha aina rohkem ka ise võimalusi sellesse panustada.

Looduse taastamist ja elurikkust toetava kestliku maa- ja ressursikasutuse soosimine on ka peamiseks kliimamuutusi leevendavaks lahenduseks. On oluline, et planeeritud kliimalahendused ei tuleks elurikkuse ja looduse seisundi arvelt (nt väärtuslike niiduelupaikade või märgalade metsastamine, taastuenergialahenduste rajamisel elurikkuse ohustamine). Taastuenergialahenduste rajamisel tuleb soosida nõ looduspositiivseid lahendusi - energiarajatiste rajamisel eelistatakse juba kahjustunud maastikke ning rajamise ja edasise hoolduse käigus tagatakse ka looduse seisundi paranemine alade ökoloogilise taastamisega. Ringmajanduse põhimõtete juurutamisel on oluline silmas pidada kogu majanduse surve vähenemist elusloodusele. Eesmärgiks on erinevate majanduse tegevuste ümberstruktureerimine viisil, et need tekitaksid võimalikult vähe kahju ja seega vähendaksid ka vajadust teha kulutusi nende kahjude tagasi pööramiseks.

Looduskaitse eesmärkide saavutamiseks tuleb välja töötada Eesti looduskaitsepoliitika lühi- ja pikaajalised arenguplaanid looduse mitmekesisuse säilimise tagamiseks ning halvas seisundis olevate elupaikade ja liikide seisundi parandamiseks. Planeeritavad tegevused on suunatud looduskeskkonna

kaitsele, sh looduslike elupaikade ning loodusliku loomastiku, taimestiku ja seenestiku liikide soodsa seisundi tagamisele, vajadusel ka hea seisundi taastamisele ning võõrliikide tõrjele, samuti kultuurilooliselt ja esteetiliselt väärtusliku looduskeskkonna või selle elementide säilitamisele. Looduskaitse valdkonna ülesanne on Eestis korraldada ka rahvusvaheliste looduskaitsekokkulepete täitmist ning EL elurikkuse strateegia eesmärkide elluviimist. Ökosüsteemide, eriti süsinikku pikaajaliselt siduvate märgalade ja metsade kaitse ja taastamine, aitab oluliselt kaasa nii kliimamuutuste leevendamisele kui ka nende mõjuga kohanemisele.

Oluline on säilitada maastikuliste terviksüsteemide talitlus (nt märgalade kui oluliste süsinikusidujate veerežiimi toimimine) ning säilitada elurikkuse seisukohalt võtmetähtsusega maastikuelemente nagu väikeveekogud jt märgalad, loodus- ja põlismetsad, sh metsa vääriselupaigad, pärandniidud.

Eesti maismaast koos siseveekogudega on riiklikult kaitstavate loodusobjektidena kaitse all 20,8% ning välja töötamisel oleva kontspetsiooni kohaselt ligikaudu 28%. Merest on kaitse all 19,3% (sh territoriaalmeri ja majandusvöönd; 2024. a seisuga). See jaguneb rohkem kui 3800 erinevat tüüpi ja erineva kaitsekorraga objekti vahel, sh rahvuspargid, looduskaitsealad, maastikukaitsealad (sh pargid, puistud), hoiualad, liikide püsielupaigad, kaitstavad looduse üksikobjektid, vääriselupaigad, väljaspool kaitsealasid riigimaadele jäävad Natura elupaigad, ranna- ja kaldakaitsevööndid, I ja II kat liikide elupaigad. Neil aladel kaitstakse erinevaid ökosüsteeme, maastikukomplekse, liikide leiukohti. Suur osa (86%) kaitstavatest aladest kuulub ka EL Natura 2000 võrgustikku. Eestis on 568 kaitsealust taime-, seene- ja loomaliiki, mille kaitsele tuleb tähelepanu pöörata ka väljaspool kaitstavaid alasid. Lisaks sätestatakse looduskaitse eesmärkide saavutamiseks kitsendusi ka muudel objektidel nagu näiteks ranna- ja kaldaalad. Vajalik on kaitstavate alade võrgustiku edasine kujundamine vastavalt EL elurikkuse strateegia eesmärkidele.

EL liikmena on meil kohustus saavutada kõigi EL tähtsusega liikide ja elupaikade (Eestis 60 elupaigatüüpi ja 99 loodusdirektiivi liiki ning 231 linnudirektiivi liiki) soodne looduskaitsealine seisund aastaks 2050. Loodusdirektiivi 2025. aasta aruande järgi on ebasoodsas seisundis 50% elupaigatüüpidest ja 37,4% liikidest. 8,1% liikide seisundit vähese info tõttu ei hinnatud. Linnudirektiiv näeb ette kõigi meil looduslikult esinevate linnuliikide kaitse, Eestis pesitsevatest linnuliikidest 40,9% on langeva lühiajalise populatsioonitrendiga ja 42,2% pikaajalise langeva trendiga. Lähtudes liikide seisundist tuleb vajadusel ajakohastada kaitstavate liikide nimestik ja nende jaotus kaitsekategooriatesse. Vältida tuleb võõrliikide ja võõrpopulatsioonide loodusesse sattumist ja levikut, vähendada nende kasutamist ka nt haljastuses. Senisest enam tuleb teadvustada ökosüsteemide toimimiseks oluliste liikide kaitset ning kliimamuutuste mõju kaitstavatele liikidele.

Oluline on saavutada looduse ökoloogiline taastumine ja looduse hüvede ja funktsioonide säilimine maastiku skaalal. Halvas seisundis elupaikade struktuuri ja funktsioonide taastamiseks tuleb koostada taastamiskava ja see ellu viia¹².

Loodushoiu tulemuslikuks korraldamiseks on vajalik järjepidev ja süsteemne ülevaade siinsest liikide ning koosluste levikust ning seisundist. Selleks on vajalik nii eluslooduse seire ja inventuuride süsteemne toimimine kui ka Eesti liikide punase nimestiku hinnangute regulaarne uuendamine. Eluslooduse seireandmed peavad olema aktuaalsed, kasutajasõbralikult kooskasutatavad ja -kuvatavad teiste kaitstavate objektide (liigid, elupaigad, kaitstavad alad jm) andmetega. Vajalik on

---

¹² Euroopa elurikkuse strateegia [EUR-Lex - 52020DC0380 - EN - EUR-Lex \(europa.eu\)](#)

tagada süsteemse loodusinfo jõudmine ka kohalike omavalitsuste, teiste valdkondade riigiasutuste, huvirühmade ja maaomanikeni.

Koostöös väliste konsultantidega hinnati kaitsemeetmete tulemuslikkuse hindamise süsteemi ning tehti ettepanekud selle parandamiseks. Vajalik on ettepanekute rakendamine ja olemasoleva süsteemi tõhustamine. Kaitsekorralduse esmane eesmärk on olemasolevate kaitstavate loodusobjektide kaitse-eesmärkide saavutamine, kaitse peab olema piisavalt tõhus loodusväärtuste kaitsmiseks, kehtestamata samal ajal põhjendamatuid kitsendusi maaomandi ja loodusvarade kasutamisele. Piiranguvööndi kaitse tuleb kujundada kaitse eesmärkidele vastavaks, vältida lageraiepõhist metsa-majandamist, säilitada väärtuslikud elupaigad ja elurikkust toetavad elemendid. Kaitstavatel aladel peaks kasutatama ainult mahepõllu-majanduses lubatud väetisi ja taimekaitse-vahendeid.

Looduskaitset edendavate ja soodustavate tegevuste toetus- ja kompensatsioonimeetmed peavad olema võimalikult tõhusad ja piisavad. Vajalik on meetmete edaspidine pikaajaline ja stabiilne rahastus. Tuleb luua soodne keskkond ettevõtete ja eraomanike vabatahtlike looduskaitsetegevuste ja -finantseeringute jaoks.

Programmi tegevus 1.2 Metsanduse ja jahinduse arengu suunamine

Eesmärk: Eesti metsad on tootlikud, elujõulised ja nende kasutus on mitmekesine, tõhus ja jätkusuutlik ning tagatud on elupaikade ja liikide vahelise ökoloogilise tasakaalu säilitamine.

Tegevuse eesmärgi saavutamiseks kujundatakse ja rakendatakse metsa- ja jahinduspoliitikat, antakse vääriselupaiga väljavaliku eksperdi tunnistusi, koostatakse ja esitatakse rahvusvahelisi aruandeid, teostatakse riiklikku järelevalvet, peetakse metsaressursi ja geenireservmetsade arvestust, antakse metsakorraldajate kutsetunnistusi ja metsakorraldustööde tegevuslube ja jahinduse valdkonna lube, avaldatakse metsastatistika, metsateatiseid registreeritakse riiklikus metsaregistris, sõlmitakse erametsaomanikega vääriselupaiga kaitselepinguid, sertifitseeritakse metsapuude seemneid ja metsataimi. Eesmärki aitavad oma teenuste kaudu saavutada: Kliimaministeerium, Keskkonnaamet, Keskkonnaagentuur.

Tabel 5. Programmi tegevuse metsanduse ja jahinduse arengu suunamine mõõdikud ja sihttasemed

Mõõdik/Sihttase	Tegelik (2024)	2026	2027	2028	2029
Riigimetsamaa pindala osakaal maismaapindalast, % Allikas: Keskkonnaagentuur	25,1	>20	>20	>20	>20
Metsade uuendamise osakaal uuendusraiate mahust, % Allikas: Keskkonnaamet, Keskkonnaagentuur	74 (2023)	>50	>50	>50	>50
Suurekiskjate populatsioonide reguleerimiseks on seatud küttemahud suurekiskjate kaitse ja ohjamise kava eesmärkide järgi Allikas: Keskkonnaagentuur	jah	jah	jah	jah	Jah

Mõõdik, **riigimetsamaa pindala osakaal maismaapindalast**, põhineb 2024. aasta statistilise metsainventuuri (SMI) andmetel, kus siseveekogud ei ole arvestatud maismaa pindala hulka. Näitaja kirjeldab riigi metsamaa osakaalu kogu maismaast ning võimaldab jälgida pikaajalist suundumust riigi metsaomandi suuruses ja stabiilsuses.

Mõõdik, **metsade uuendamise osakaal uuendusraiate mahust**, kajastab uuendusraiate järgselt istutatud või külvatud metsa pindala osakaalu kogu uuendusraie pinnast. Andmed riigimetsade kohta

esitab RMK, erametsade puhul kasutatakse Keskkonnaameti ja Keskkonnaagentuuri hinnanguid turustatud taimede ja seemnete mahu alusel. Eesmärk on, et üle poole igal aastal uuendusraiega majandatud metsamaa pindalast oleks metsakasvatustlike võtete kaudu uuendatud, millele lisandub veel looduslik uuendus. Näitaja aitab hinnata metsade tootlikkuse ja elujõulisuse tagamist ning on kestliku metsamajanduse üks keskseid indikaatoreid.

Möödik, **suurkiskjate populatsioonide reguleerimine küttimismahtude kaudu**, näitab, kas suurkiskjate küttimismahud on määratud kooskõlas kehtiva suurkiskjate kaitse ja ohjamise kavaga. Populatsioonide suurust ja seisundit hindab Keskkonnaagentuur, tuginedes ulukiseirele. Kava aluseks on rahvusvaheliste kohustuste täitmine ja minimaalne arvukus, mis tagab suurkiskjate soodsa seisundi. Möödiku jälgimine aitab tagada tasakaalu elurikkuse hoidmise ja inimeste ning karjakasvatuse huvide vahel.

Olulisemad tegevused:

- Metsanduse arengu suunamiseks on kavas esitada Riigikogule metsanduse arengukava aastani 2035 ning koostamisel on metsanduspoliitika põhialused aastani 2050, mis raamistavad kestliku metsakasutuse põhimõtted kooskõlas seatud kliimaeesmärkidega. Metsandusliku tööhõive, majandusliku kestlikkuse ja konkurentsivõime säilitamiseks tagatakse majandusmetsade osakaal ~ 70% metsamaast. Koostöös rohereformi osakonna ja ülikoolidega töötatakse välja puidu keemilise ja mikrobioloogilise väärimise teekaart.
- Metsaseaduse muutmine, et soodustada õppe ja teadustöö tegemist, luua metsaistandike õigusraamistik istandiku rajamiseks ja majandamiseks ning vähendada raielangi maksimaalne suurus seitsmelt viiele hektarile. Arendatakse metsaregistrit, et edaspidi saaks esitada metsa inventeerimisandmeid ka eraldise põhjal. Lisaks luuakse registrisse võimalus raiejärgseks teavitamiseks ning istandike kohta info kajastamiseks. Samuti täpsustatakse kõrgendatud avaliku huviga (KAH) alade regulatsiooni seaduses.
- Metsamaa süsiniku sidumise ja talletamise võime on üks olulisemaid kliimamuutusi leevendavaid mehhanisme. Võimalikult suure süsiniku sidumise tagab see, kui metsamaa produktioonipotentsiaal oleks parimal võimalikul viisil kasutatud, st alal kasvaksid kasvukohale sobilikud puuliigid, puistu oleks tootlik ning heas tervislikus seisundis. Selle tagamiseks tuleb jätkuvalt tegeleda ja suunata vahendeid metsade uuendamisse, hooldamisse ning kujundamisse, arvestades sealjuures metsade kaitse vajadusega. Uute toetusmeetmetena rakendatakse metsastamise toetust ja kliimakindla metsamajandamise toetust, milleks 2026. a eelarves on planeeritud 2,4 mln eurot.
- Jätkatakse erametsanduse arengu toetamist tugisüsteemi abil, mille kaudu suunatakse metsaomanike ühistegevust metsade kasvatamisel ja kasutamisel, ning vääriselupaikade kaitse lepingute sõlmimist erametsaomanikega. Jätkatakse kompensatsiooni maksmist looduskaitsealust metsamaalt saamata jääva tulu eest. 2026. aasta eelarves on selleks planeeritud 4,5 mln eurot.
- 2026. aastal võetakse kasutusele metsaregistri baasil EL raadamisvabade toodete määrusest (EUDR) tulenevate kohustuste täitmiseks riigisisene IT süsteem, et lihtsustada metsmaterjali turustamist.
- Jätkatakse vääriselupaiga väljavaliku eksperdi tunnistuste välja andmist, koostatakse ja esitatakse rahvusvahelisi aruandeid, teostatakse riiklikku järelevalvet, peetakse metsaressursi ja geenireservmetsade arvestust, antakse metsakorraldajate kutsetunnistusi ja metsakorraldustööde tegevuslube ja jahinduse valdkonna lube. Lisaks avaldatakse

metsastatistikat, metsateatiseid registreeritakse riiklikus metsaregistris, sõlmitakse erametsaomanikega vääriselupaiga kaitselepinguid, sertifitseeritakse metsapuude seemneid ja metsataimi.

Eesti metsamaa pindala on ca 2,3 mln hektarit, moodustades üle poole kogu Eesti maismaa pindalast. Looduskaitse alla kuuluva metsamaa osakaal on viimase kümnendi jooksul suurenenud. Riigimetsamaa 1,08 mln hektarist on nüüdseks range kaitse all kolmandik ning kogu metsamaa pindalast moodustab range kaitse all olev mets 18,4% (SMI 2023 järgi). Võrdlusena 2010. aastal 10%.

Eelmise sajandi lõpust alates on Eesti metsanduse osaks olnud vääriselupaigad (VEP). VEPide kaitse on kohustuslik avalik-õigusliku juriidilise isiku metsamaal ja vabatahtlik eramaal. Jätkuvalt soodustatakse VEPide vabatahtlikku kaitset, sõlmides selleks erametsaomanikega lepinguid. Riigimetsades on VEPide inventuur suures osas juba teostatud. Selleks on tarvis koolitada eksperte ning leida raha inventuuri läbiviimiseks.

Metsade vanuseline jaotus on kujunenud ajaloolistel põhjustel ebaühtlaseks. Metsade majandamise ja vanuselise struktuuri tõttu ei ole viimastel aastatel metsa tagavara enam kasvanud. Ka metsamaa pindala kasv on viimastel aastatel lakanud. Ebaühtlase vanuselise jaotuse tõttu tuleb lühemas (10–20 aastat) perspektiivis hinnata metsade erinevaid väärtusi ja seda, kuidas soovitakse puistute tarbimisväärtust realiseerida. Tuleb otsustada, kuidas liigutakse metsade ühtlasema vanuselise jaotuse poole ning hinnata, kuidas metsa erinevate väärtustega (lisaks puidule) paremini arvestada. Samuti peab arvestama säästliku metsamajanduse ühe olulise kriteeriumiga, mis sätestab, et pikas perspektiivis ei tohi raiemaht ületada aastast majandatavate metsade netojuurdekasvu.

Metsasektori väärtusahel hõlmab maakasutust ja suurt arvu metsa mitmekülgsest kasutavaid inimesi, sh metsaomanikke ja puidutööstuses hõivatuid. Samuti mõjutab metsandus elukeskkonda ja on seotud paljude valdkondadega nagu haridus ja teadus, innovatsioon, majandus, taastuvenergeetika, kultuuripärand, terviseedendus, loodusturism jm. Seetõttu koostatakse metsanduse arengukava laiapõhjalise dokumendina metsanduse pikaajaliseks strateegiliseks suunamiseks arvestades sotsiaalseid, majanduslikke, keskkonnakaitse kui ka kultuurilisi aspekte.

Koostatava metsanduse arengukava aastani 2035 üldeesmärk on kestlik metsandus. Üldeesmärgi saavutamine tagatakse läbi kolme alaeesmärgi: metsandus aitab tagada metsaökosüsteemide ja nende elurikkuse püsimise, leevendab kliimamuutusi ning kohaneb kliimamuutuste mõjuga; metsasektor on majanduslikult konkurentsivõimeline; metsandus on kaasav ning arvestab sotsiaalsete ja kultuuriliste väärtustega.

Metsamaa süsiniku sidumise ja talletamise võime on üks olulisemaid kliimamuutusi leevendavaid mehhanisme. Võimalikult suure süsiniku sidumise tagab see, kui metsamaa produktioonipotentsiaal oleks parimal võimalikul viisil kasutatud, st alal kasvaksid kasvukohale sobilikud puuliigid, puistu oleks tootlik ning heas tervislikus seisundis. Selle tagamiseks tuleb senisest tõhusamalt tegeleda metsade uuendamise ning hooldamise ja kujundamisega, arvestades sealjuures metsade kaitse vajadusega.

Hooldusraiate, aga ka teiste eespool nimetatud metsamajanduslike tegevuste mõju süsiniku sidumisele vajab oluliselt enam uuringuid, et teha kindlaks nende tegevuste mõju süsinikuringele.

Tootliku ja kvaliteetse metsa kasvatamisel on olulised metsapuude parendamine ning

seemnemajanduse arendamine. Ka nende tegevuste korral tuleb muu hulgas rohkem arvestada kliimamuutuste mõjudega. Selleks on vaja uurida erinevate puuliikide (mh laialehiste liikide) kohanemisvõimet, haiguskindlust ning geneetilist mitmekesisust.

Noore metsa hooldamisel tuleb rohkem rõhku panna mitmekesise puistu ja liigirikka metsa kujundamisele. Segapuistuteks kujundatud liigirikkamad metsad on vastupidavamad nii putukakahjustustele kui seenhaigustele, mistõttu soodustatakse looduslike häiringute suhtes vastupidavamate segapuistute kasvatamist ja juurepessu ohtlikel aladel biopreparaatide laiemat kasutamist. Uuritakse võõrpuuliikide kasvatamise võimalusi kliimamuutustega kohanemiseks ja leevendamiseks, sh nende mõju üldisele elurikkusele lähtudes ettevaatusprintsipi, et vältida invasiivsust ning patogeenide levikut. Toetatakse erametsade uuendamist võimalikult heade pärilike omaduste ja kasvukohale sobivate kodumaiste puuliikidega. Ergutatakse eeskätt omamaist taimetootmist ja üldist uuendusmahtude suurenemist.

Eesti metsanduses seni püsimeetsanduse kogemus peaaegu puudub, seetõttu on oluline selle meetodi igakülgne uurimine, sh tuleb selgitada, millistel kasvukohtadel ning puistutes on püsimeetsandus rakendatav. Toetama asutakse püsimeetsana majandamise kavade koostamist ning püsimeetsana majandamise osas teabe jagamist erametsaomanikele läbi metsaühistute, julgustamaks loodussäästlike metsamajandamisvõtete kasutuselevõttu.

Metsanduse pikaajaline konkurentsivõime eeldab taristu, sh teede ja maaparandussüsteemide olemasolu ja head seisukorda, et tagada ligipääs nii majandustegevuseks kui ka teistele metsaökosüsteemi hüvedele (rekreatsioon, loodusturism, korilus). Samuti on taristu oluline kohalikele elanikele juurdepääsu võimaldamiseks ning maaparandussüsteemide hea seisukord metsamuldade viljakuse säilitamiseks.

Maksimeerida tuleks talletatud süsiniku hulka metsas ja puittoodetes, arvestades samal ajal ka asendusefekti. Puidupõhistel kestmustoodetel on kliimamuutuste seisukohast oluline roll, sest nõnda on süsinik talletatud pikaks ajaks. Puitu kasutatakse Eesti kaasaegses arhitektuuris seni vähe, seega tuleb selle kasutamist ehitistes ja inseneritehnoloogilist arendamist senisest rohkem toetada ning silmapaistvaid (sh avaliku sektori) näidisehitisi rajada (näiteks Loodusmaja).

Keskkonnakestliku ehitiseana aitab Loodusmaja leevendada inimtegevuse kahjulikke kliimamõjusid. Keskkonnamaja projekti kohta on koostatud CO₂ jalajälje analüüs kogu hoone elutsükli ulatuses – see on esimene selline suure hoone analüüs Eestis. Puitehitis lukustab endas süsihappegaasi ja Loodusmaja hoonetesse seotakse aastakümneteks ligikaudu 3900 tonni süsinikku. Samuti on puidu kasutamise jalajälg palju väiksem teiste ehitusmaterjalidega võrreldes. Loodusmaja on kavandatud ligi nullenergiahoonena.

Jätkuvalt arendatakse erametsaomanike tugisüsteemi, mis pakub mitmekülgset tuge selleks, et eraomanikul oleks lihtsam arvestada metsa majandamisel üha komplekssemaks muutuvate ootustega eraomandile (elupaikade kaitse, rohekoridorid, kogukonna ootused, ökosüsteemi teenused, kliimamuutustega kohanemine, pühapaikade kaitse, uued teenusmudelid, haiguste leviku piiramine, piirinaabrite koostöö jne). Edendatakse koostööd tugisüsteemi osaliste vahel.

Selleks, et suurendada usaldust taastuvkütuste jätkusuutlikkuse vastu, kehtestati ettevõtetele biomassi säästlikkuse nõuete ja kriteeriumite tõendamise kohustus. Täpsemad nõuded on vajalikud,

et ettevõtja saaks tõendada, et kasutatud biomasskütuseid saab pidada taastuenergiaks.

Jahiulukite jätkusuutlikule kasutamisele aitavad kaasa ulukiseire andmete kogumine, andmete analüüsimine, hinnangute andmine ulukite arvukusele ja selle põhjal küttimisettepanekute tegemine, probleemliikide ohjamiseks tegevuskavade koostamine ning jahimeeste koolitamine.

Järgmiste aastate peamised väljakutsed on arendada kaugseire võimalusi, töötada välja regionaalsed või riiklikud mudelid metsa biomassi ja süsinikuvoogude hindamiseks ning erinevate majandamisvõtete mõju selgitamiseks süsinikubilansile. Selleks, et maakasutussektoris suurendada seotud süsiniku varu ja parandada süsiniku sidumist, töötatakse välja toetusmeetmed, kasutades raadamisõiguse tasust laekunud vahendeid. Samuti on väljakutseks puidu keemilise väärimise võimekuse arendamine. Nii metsanduse, kui ka puidu mehhaanilise töötlemise valdkonnas on Eestis olemas kaasaegne teadmus, tugev ettevõtlussektor võimekusega investeerida tänapäevastes tehnoloogiatesse. Kuid puidu keemilise väärimise valdkond on kodumaise kapitali poolt väga nõrgalt kaetud, seega on üheks fookuseks puidu komponentideks lahutamise ja keemilise väärimise alased teadusuuringud. Investeeringute tegemiseks oodatakse riigilt strateegiliste sihtide seadmist ja kinnitamist.

Meede 2 KESKKONNAKORRALDUS JA KIIRGUSOHUTUS

Eesmärk: Keskkonnakorralduse poliitika suunab keskkonnakasutust selliselt, et tegevuste keskkonnamõju oleks võimalikult väike ning kiirguskaitse areng on tagatud.

Meede tagab, et ühiskonna keskkonnakasutus on korraldatud nii, et igas keskkonda mõjutavas otsustamise etapis on hinnatud selle keskkonnamõju ning ebasoodsa keskkonnamõju kaasnemist ennetatakse või see on leevendatud ja kontrollitud. Riiklik raamistik toetab seda nii majanduslike, keskkonnavalaste kui ka sotsiaalmajanduslike motivaatorite abil, mis on omavahel sidusad. Kasutatakse õigeid instrumente õiges kohas ehk süsteem on tasakaalus nii piiritlevate, edendavate kui ka vabatahtlike meetmete vahel. Lisaks keskendub meede kiirgusohutuse optimeerimisele. See tähendab, et doosi suurus inimese kohta, doosi saamise tõenäosus ja kiiritust saavate inimeste arv on nii väike, kui seda on mõistlikult võimalik tehniliste teadmiste taset ning majanduslike ja ühiskondlike tegureid arvestades saavutada. Iga kiirgustegevus peab olema põhjendatud. See tähendab, et see on võimaliku tervisekahjustuse suhtes muude hüvede poolest parim. Optimeerimise põhimõte on oluline ka loodusliku kiirguse osas, kuid arvestada tuleb, et looduslikku kiirgust keskkonnast ära võtta ei saa. Meede koosneb kahest programmi tegevusest: kiirgusohutuse tagamine ja keskkonnakorralduse arengu suunamine. Eesmärki aitavad oma teenuste kaudu saavutada: Kliimaministeerium, Keskkonnaamet, Keskkonnaagentuur ja Keskkonnaministeeriumi Infotehnoloogiakeskus.

Tabel 6. Meetme keskkonnakorraldus ja kiirgusohutus mõõdikud ja sihttasemed

Mõõdik/Sihttase	2024 (tegelik)	2026 (sihttase)	2027 (sihttase)	2028 (sihttase)	2029 (sihttase)
Uute KMH juhteksperdi litsentside andmise ja olemasolevate litsentside pikendamise otsuste arv	4	4	5	6	7

Kompleksloaga käitiste osakaal, mis vastab parimat võimalikku tehnikat käsitlevatele järeldustele	91	95	95	95	95
---	----	----	----	----	----

Programmi tegevus 2.1 Keskkonnakorralduse arengu suunamine

Eesmärk: Oluline keskkonnamõju (KMH ja KSH) on hinnatud ja tagatud tegevuste vastavus keskkonnaeesmärkidele, rakendatakse leevendusmeetmeid.

Eesmärgi saavutamiseks kujundatakse tööstusheite- ja kemikaalipoliitikat, koostatakse ja esitatakse rahvusvahelisi aruandeid, tõhustatakse keskkonnakaitselubade süsteemi, teostatakse riiklikku järelevalvet, antakse keskkonnakomplekslube, korraldatakse keskkonnatasude deklareerimist, rakendatakse ebasoodsa keskkonnamõju tõhusa leevendamise meetmeid, kooskõlastatakse planeeringuid ja projekte, otsustatakse KMH/KSH algatamise vajalikkuse üle ning antakse seisukohti KMH/KSH menetlustes, menetletakse keskkonnavastutuse juhtumeid.

Eesmärki aitavad oma teenuste kaudu saavutada: Kliimaministeerium, Keskkonnaamet, Keskkonnaagentuur.

Tabel 7. Programmi tegevuse keskkonnakorralduse arengu suunamine mõõdikud ja sihttasemed

Mõõdik/Sihttase	Tegelik (2023)	2025	2026	2027	2028
Mõõdik on väljatöötamisel Allikas: -	n/a	n/a	n/a	n/a	n/a

Olulisemad tegevused:

- 2026. aastal keskendutakse KMH reformi elluviimisele. 2024–2025 viidi läbi KMH teenusedisain, mille tulemusel selgus, milliseid KMH teenuse sisu- ja menetlusnõudeid tuleb muuta, millised andmed ja kust peavad olema kättesaadavad ning milliseid mitteregulatiivseid tegevusi on vaja teha KMH digipöörde eesmärkide täitmiseks. Tegevuste elluviimiseks keskendutakse ühelt poolt regulatiivsetele muudatustele (keskkonnamõju hindamise ja keskkonnajuhtimissüsteemi seaduse muutmisele) ning teiselt poolt IT-lahenduste loomisele ja parendamisele (KMH digipööre). 2026. aastal on KMH digipöörde eelarve 2,1 mln eurot.
- Keskkonnavalua ja selle taotluse andmekoosseisu määruise muutmine ning selle ühendamine keskkonnakompleksloa ja selle taotluse andmekoosseisu määruisega, et ühtlustada õigusruumi ja muuta menetlus üheselt arusaadavaks.
- Keskkonnakaitselubade menetlusse võtmise ja menetluse protsessi tõhustamine.
- Keskse keskkonnaotsuste infosüsteemi KOTKAS edasiarendamine.
- Uute tehnoloogiate uurimist, katsetamist ja kasutuselevõttu toetava lubade regulatsiooni kujundamine.
- PVT nõuete rakendamine.
- Ohutu materjaliringluse edendamine.
- Püsivate orgaaniliste saasteainetega seotud riigi kohustuste täitmine.
- Keskkonnatasude (sh vee erikasutusõiguse ja maavara kaevandamisõiguse tasu) ülevaatamine.

- Tavajäätmetele (v.a puidujäätmetele) põletustasu rakendamine.

Keskkonnakorralduslike meetmeid rakendatakse selle jaoks, et tagada otsustajate (tarbija, tootja, poliitikakujundaja jt) tegevuste keskkonnamõju teadlik kaalutlemine, väiksema keskkonnamõjuga otsuse soodustamine, leevendamismeetmete kasutuselevõtt ja olulise mõju vältimine, keskkonnamõju hüvitamine, tegevuste ohtlikkuse vähenemine ja keskkonnakestlike tehnoloogiate levik, teave keskkonna-seisundist ja keskkonnahoidlikkust tõstvate meetmete kasutuselevõtt, kas läbi vabatahtlike meetmete või läbi finantsotsuste. Keskkonnakorralduslike meetmete eesmärk on luua raam ohutuks ja teadlikuks materjaliringluseks nii ressursside ammutamise, toote tootmise, teenuse pakkumise kui ka tekkivate jääkressursside kasutamise ja väärimise osas. Sealhulgas on oluline roll sellel, et kogu ahel toimingute vahel on läbipaistev, kasutatud ressursside ja kemikaalide teave liigub igas etapis edasi ja on teada ning võimaldab juhtida toiminguid reaalajas ühiskonda teenindava tulemi suunas ja seda keskkonnakestlikult.

Keskkonnakorralduslikud meetmed (nt keskkonnakaitselood, keskkonnamõju hindamine, keskkonnatasud) on vahendid kõigi keskkonna- ja kliimaeesmärkide suunas liikumise kiirendamiseks. Neid rakendatakse vastavalt probleemi ulatusele ja mõjutatavale osapoolle, kas vabatahtlikult või läbi regulatsiooni. Näiteks võib teatud olukorras olla rangest piirangust tõhusam majanduslike raamide seadmine nii, et need soodustaksid keskkonnakestlike muutusi, aga teisel juhul on keskkonnarisk nii kõrge, et piirid peavad olema ette antud läbi piirnormide. Keskkonnakorralduse suuna põhieesmärk ongi edendada kestlikusse arengusse panustavate tegevuste eelistamist, selles suunas otsustamist ja teadlikku keskkonnakaalutlust oma tegevustes.

Tööstusheide ja kemikaalid

Tööstusheide ja kemikaalipoliitika integreeritud kujundamine ja rakendamine (sh keskkonnakaitselubade menetlus ja järelevalve). Ministeeriumi ülesanne on valdkonnapoliitiliste otsuste ja nende rakendamise ettevalmistamine, EL-i otsustusprotsessis osalemine, EL-i õigusaktidest ja rahvusvahelistest konventsioonidest (Stockholm, Minamata) tulenevate nõuete täitmine, sh aruandlus ja muu rahvusvaheline koostöö. Aga ka õigusraamistiku ja juhiste loomine, suhtlus huvigruppidega, tööstusheide valdkonna koordineerimine õigusaktide ja uuringute alusel ning suunates arenguid parima võimaliku tehnika (PVT) rakendamisega. Tööstusheide valdkonnas on lähiaastate prioriteediks tööstusheide direktiivi ülevõtmine Eesti õigusesse ning selle alusel välja töötatavate uute PVT-de koostamise protsessides osalemine ning Eesti seisukohtade esindamine. Valdkonna väljakutseks on uute PVT-de rakendamine nii, et kompleksloa andjal ja ettevõtetal oleks piisavalt aega uute nõuetega tutvuda ning need õigeaegselt üle võtta.

Kemikaalipoliitika kujundamisel on oluline jätkata ohutu materjaliringluse põhimõtte juurutamist, tagamaks, et materjale saaks võimalikult palju ringlusesse võtta. EL struktuurivahendite meetmete kujundamisel on tähtis Eestis ohutu materjaliringluse edendamise tõhus toetamine. Planeeritavateks tegevusteks kemikaalide valdkonnas on teadus- ja arendusprojektide elluviimine ning püsivate orgaaniliste saasteainetega seotud riikliku rakenduskava uuendamine.

Kitsaskoht ohutu materjaliringluse toetusmeetme puhul on praegu ettevõtete madal motivatsioon ja teadlikkus sellest, miks ohtlike ainete asendamisega seotud investeeringud ning seetõttu ka toetusmeetme kasutamine, nende jaoks vajalik on. Püsivate orgaaniliste saasteainete valdkonna puhul

on keerukuseks koostöö erinevate asutuste ja huvigruppidega ja nende motiveerimine tegevusteks, mis toetavad püsivate orgaaniliste saasteainete kaardistamist ja kasutamise vähendamist.

Keskkonnakaitseload

Keskkonnakasutuse regulatsiooni poliitika kujundamise eesmärk on tagada keskkonnaseadustiku üldosa seaduse ja valdkondlike seadustike õigusselgus, sidusus ja rakendajasõbralikkus, vähendada keskkonnaõiguses koormust ja korduseid. Lisaks võimaldada keskkonnakasutusega seotud andmete haldamist kasutajamugavas keskkonnaotsuste infosüsteemis (KOTKAS). Keskkonnakaitselubade süsteemi kestlikkuse tagamise protsessiga jätkatakse ka uuel perioodil.

Keskkonnaseadustiku üldosa seaduse ja valdkondlike eriseaduste 01.09.2025 jõustunud muudatused muutsid keskkonnakaitselubade teenustega seotud haldusprotsessid tõhusamaks, läbipaistvamaks ja vähem aeganõudvaks, säilitades samal ajal keskkonnakaitselise kõrge taseme. Muudatustega tõsteti näiteks keskkonnalauba nõudvate tegevuste künnisvõimsusi ja -koguseid, loobuti mõnel juhul registreeringu kohustusest, vähendati kohustuste täitmise sagedust ning täiendati keskkonnaotsuste infosüsteemi KOTKAS teenuseid. Lisaks tehti andmekvaliteedi parandamise ning haldus- ja töökoormuse vähendamise eesmärgiga 2025. aastal mitmeid KOTKAS-e arendusi ning jätkatakse nende tegemist ka järgmisel perioodil. Eesmärk on keskkonnakaitselubade menetluste tõhustamiseks ja kiirendamiseks integreerida KOTKAS-esse uusi keskkonnavaldkonna teenuseid (teatiste esitamine, nõusolekute taotlemine jm), mis toimuvad praegu dokumendihaldussüsteemi kaudu. Lisaks on planeeritud tõhusada keskkonnakaitselubade menetluse võtmise ja menetluse protsessi. 2026. aastal on kavandatud ka keskkonnala ja selle taotluse andmekoosseisu määramise muutmine ning selle ühendamine keskkonnakompleksla ja selle taotluse andmekoosseisu määramisega, et ühtlustada õigusruumi ja muuta menetlus üheselt arusaadavaks.

Planeeritud tegevused panustavad ka keskkonnainfo kättesaadavuse parendamisele ning üldise keskkonnaandmete avalikustamisesse, et suurendada kodanike juurdepääsu keskkonnaalaste haldusotsuste ülevaadetele ning tõhustada avalikult kättesaadava keskkonnateabe kvaliteeti.

Muudatuste tegemise keerukus on leida tasakaal halduskoormuse vähendamise ning tõhusa keskkonnakaitselise vahel. Bürokratia vähendamisega seotud muudatused võivad vastuolusid tekitada, eriti kui erinevatel valdkondadel ning huvigruppidel on erinevad ootused ja vajadused. Muudatuste elluviimisel on kindlasti kitsaskohaks piisavate eelarvevahendite puudumine. Pea kõik muudatused vajavad rakendamiseks KOTKAS-es olemasolevate funktsionaalsuste muutmist või uute arendamist. Aga ka muudatuste väljatöötamisel tekkiv vajadus tellida keskkonnariskide hindamiseks ja juhtimiseks vajalikke keerukaid ja kulukaid analüüse.

Keskkonnamõju hindamine

Kavandatavate tegevuste elluviimiseks võib olla vajalik läbi viia planeerimise tasandil keskkonnamõju strateegiline hindamine (KSH) ja/või projekti tasandil keskkonnamõju hindamine (KMH), eesmärgiga arvestada otsustusprotsessides keskkonnamõjudega ning vältida ja leevendada ebasoodsat keskkonnamõju. Seega tuleb tagada keskkonnamõju hindamise süsteemi ajakohasus. Selleks on käimas nn KMH reform, mille eesmärk on KMH protsessi terviklik tõhustamine ja ajakohastamine.

Nii Euroopa Liidus kui Eestis on üldine suund haldusmenetluste (projektide tegevusloostamine, sh vajadusel KMH) kiirendamine. Eestis nähakse peamise kitsaskohana KMH aja- ja ressursimahukust ning

sisulist kvaliteeti. 2024-2025 viidi läbi KMH teenusedisain, kus mõtestati, milline peab olema KMH eelhindamise teenus, KMH programmi teenus, KMH aruande teenus ja KMH järelhindamise teenus. Teenusedisaini tulemusel selgus, milliseid KMH teenuse sisu- ja menetlusnõudeid tuleb muuta, millised andmed ja kust peavad olema kättesaadavad ning milliseid mitteregulatiivseid tegevusi on vaja teha KMH digipöörde eesmärkide täitmiseks. Teenusedisainile järgnevad õigusaktide muudatused, ärianalüüsid, digiarendused jms tegevused. 2025. aastal töötati KMH teenusedisaini raames välja KMH teenusega rahulolu ja KMH sisulise kvaliteedi hindamise mõõdikud, mida hakatakse rakendama KMH infosüsteemi valmimisel.

KMH ja KSH läbiviimisel on kitsaskoht ka KMH/KSH juhtekspertide vähesus (seisuga september 2025 omab kehtivat KMH litsentsi 24 juhteksperti), samas on viimastel aastatel suurenenud mõju hindamiste hulk eelkõige seoses tuuleparkide projektide arendamisega. Samuti on vähe osade erialade eksperte, kes KMH/KSH käigus hindavad eri valdkondade mõjusid ning viivad läbi uuringuid. 2025. aastal korraldas Kliimaministeerium KMH juhtekspertide koolituse ning mõju hindamistes osalevatele erialaekspertidele suunatud Natura koolituse, samuti on kavas korraldada KSH juhtekspertide koolitus. 2025. a on KMH/KSH valdkonnas koostatud ka mitu analüüsi, mis panustavad KMH reformi.

Kliimaministeerium osaleb asjaomase asutusena erinevate piiriülese keskkonnamõjuga, riigi eriplaneeringute ja arengukavade ning muude asjakohaste menetlustega seotud KMH/KSH materjalide (programmid/aruanded) osas seisukohtade kujundamises. Lisaks väljastatakse uusi litsentse KMH juhtekspertidele ja pikendatakse olemasolevaid litsentse. Tagatud on Eesti õigusaktide ajakohasus ning vastavus ELi direktiivide nõuetega. KeA tegeleb KMH/KSH toimingutega, planeeringute ja projektide kooskõlastustega ning keskkonnavastutuse menetlustega.

Keskkonnatasud

Eesti koos teiste Euroopa Liidu (EL) riikidega on võtnud endale mitu struktuurseid muudatusi eeldavat kohustust aastateks 2030 ja 2050 nii kliimamuutustega kohanemise ja nende mõju leevendamise, ringmajandusele ülemineku, elurikkuse ja ökosüsteemide kaitse kui ka tervikuna kestliku arengu saavutamise vallas. Seda peab toetama keskkonnanäesmärkide saavutamist edendav ja ühiskonna ootustele vastav keskkonnakasutuse tasustamine. Üks ühiskonna ootus on, et hüvitataks tekitatud keskkonnahäiring.

Käimas on jäätmereform ja selle käigus tõstetakse alates 01.07.2026 tavajäätmete ladestustasu ning kehtestatakse uue tasuna tavajäätmete põletustasu.

2026.a on plaanis välja töötada vee erikasutusõiguse ja maavara kaevandamisõiguse tasumäärad 2027-2036. aastaks ning muuta mõningaid maksustamis põhimõtteid (sh era- ja munitsipaalmaal kaevandamine). Uute tasumäärade väljatöötamisel arvestatakse loodusvaravarude seisundit, kasutukohta, kvaliteeti, defitsiitsust, kasutusviisi keskkonnamõju, muude loodusvarade kaitse vajadust ning tasustatavast loodusvarast loodavat väärtust.

Programmi tegevus 2.2 Kiirgusohutuse tagamine

Eesmärk: Kiirgusohutus on tagatud õigusloome ja arengukavade rakendamise kaudu.

Eesmärgi täitmiseks tagatakse kiirguspoliitika kujundamine ja rakendamine rahvusvaheliste nõuete kohaselt ja kooskõlas riigi arengustrateegiatega, antakse kiirgustegevuslube ning kiirguseksperdi tunnistusi ja teostatakse riiklikku järelevalvet. Tagatakse kiirgushädaolukordadeks valmisolek ja neile reageerimine, avaldatakse kiirgusseire andmeid ning nõustatakse pädevaid asutusi ja järelevalvet

teostajaid, peetakse riiklikku kiirgustöötajate doosiregistris. Kiirguskaitse süsteemi, sh kiirgusohust varajase hoiatamise süsteemi, jätkuvaks toimimiseks ja olemasoleva võimekuse säilitamiseks ajakohastatakse ka seadme parki, tarkvara ning IT-vahendeid.

Eesmärki aitavad oma teenuste kaudu saavutada: Kliimaministeerium, Keskkonnaamet, Keskkonnaagentuur ja Kliimaministeeriumi Infotehnoloogiakeskus.

Tabel 8. Programmi tegevuse kiirgusohutuse tagamine mõõdikud ja sihttasemed

Mõõdik/Sihttase	Tegelik (2024)	2026	2027	2028	2029
Kiirgusohutuse riikliku arengukava ja selle alampaanide eesmärkide täitmise määr, % Allikas: Kliimaministeerium	*	85,00%	85,00%	90,00%	90,00%
Radioaktiivsete jäätmete (s.h omanikuta kiirgusallikate) käitlemine on tagatud. Kiirgusallikate kogumise kampaaniaid vähemalt üks kord viie aasta jooksul Allikas: Kliimaministeerium	NA	1	NA	NA	NA
Avalikkusele ja ametnikele suunatud kiirgusalaste teabepäevade arv. Aastas korraldatakse üks avalikkusele suunatud kiirgusalane teabepäev ning üks ametnikele suunatud teabepäev Allikas: Keskkonnaamet	2	2	2	2	2

*Kiirgusohutuse riikliku arengukava (KORAK) strateegiliste alameesmärkide tulemuslikkust hinnatakse kord kahe aasta jooksul. Viimane KORAK rakendusplaani aruanne hõlmab perioodi 2022-2023, mil eesmärkide täitmise määr oli 84,5 %

Kiirgusohutuse riikliku arengukava eesmärkide ja selle mõõdikute jälgimine aitab hoida ülevaadet kiirguskaitse hetkeolukorrast. Ühtne lähenemine, teadlikkuse tõstmine ning efektiivne ressursside haldamine aitavad tagada, et kiirgusallikaid käsitletakse ohutult ja vastutustundlikult.

Kiirgusohutuse riiklik arengukava on oluline raamistik, mis suunab kiirguskaitse tegevusi Eestis. Eesmärkide täitmise määra jälgimine võimaldab hinnata, kui efektiivselt on rakendatud kokkulepitud meetmeid erinevates valdkondades.

Radioaktiivsete jäätmete ohutuks käitlemiseks on oluline luua efektiivne süsteem, mis tagab, et kõik kiirgusallikad oleksid registreeritud ning oleks olemas teave allikate omaduste kohta. Omanikuta kiirgusallikate korraldatud kogumise kampaaniad, mis toimuvad vähemalt üks kord viie aasta jooksul, aitavad vähendada ohtude tekkimist. Kuigi kõik hetkel kiirgustegevuslubade alusel kasutatavad ja hoiustatavad kiirgusallikad on registreeritud ning lepingute kaudu on tagatud kasutatud allikate tagastamine tarnijale või nende üle andmine radioaktiivsete jäätmete käitlejatele, võib olla veel ajaloolisi allikaid, mille kohta teave puudub. Kogumiskampaaniate kaudu luuakse keskkond, kus inimesed teadvustavad kiirgusallika omamisega seotud ohtusid ning saavad vabatahtlikult loobuda ohtlikest allikatest, ilma karistust kartmata.

Avalikkusele ja ametnikele suunatud kiirgusalased teabepäevad mängivad samuti olulist rolli teadlikkuse tõstmisel kiirgusohutuse valdkonnas. Üks avalikkusele ja üks ametnikele suunatud teabepäev aastas võimaldab jagada aktuaalset teavet ja arutada viimaseid arengusuundi. Ametnikele

suunatud infopäevad tagavad, et nad on kursis muutuva seadusandluse ja parimate praktikatega, mis on olulised nii kiirgusohutuse tagamiseks kui ka järelevalve korraldamiseks.

Olulisemad tegevused:

- Radioaktiivsete jäätmete lõppladustuspaiga rajamiseks vajaliku õigusraamistiku väljatöötamine.
- Kiirgusohutuse riikliku arengukava (KORAK) uue perioodi (alates 2027) prioriteetide seadmine ning arengukava koostamine, võttes muuhulgas arvesse ka tuumaenergia programmi.
- Radooniohtlike alade kaardistamine ja radooniriskide vähendamine. Lõpetamisel on Eesti radooniohtlike alade kaardistamine (viimase nelja KOVi pinnase radooniuuringud ja riskiastme määramine on kavas 2025. aastal) ning valminud radoonikaardi alusel täiendatakse keskkonnaministri määrust „Tööruumide õhu radoonisisalduse viitetase, õhu radoonisisalduse mõõtmise kord ja tööandja kohustused kõrgendatud radooniriskiga töökohtadel“.
- Radooni uuringud. 2026. aastal jätkuvad siseruumide radoonisisalduse uuringud, et oluliselt täiendada tänaseid teadmisi siseõhu radoonisisalduse jaotusest Eesti omavalitsusüksustes. Uuringu tulemused aitavad välja selgitada omavalitsusüksusi, kus siseõhu radoonisisaldus elamutes on keskmisest kõrgem. See teadmine on sisendiks strateegia koostamisele, mis aitavad ohjata Rn-kiiritusest tulenevat pikaajalist riski ehk välja töötada Rn-sisalduse viitetaset ületavates elamutes Rn-sisaldust vähendavad meetmed riikliku toetuse näol. Uuringu käigus teostatakse 2000 detektorit kasutades ligi 1000 elamus siseõhu radoonisisalduse mõõtmine, detektorite analüüs toimub Keskkonnaameti kliima- ja kiirgusosakonna kiirgusseirebüroos.
- Paldiski endise tuumaobjekti kahe reaktorisektsiooni likvideerimise ja radioaktiivsete jäätmete lõppladustuspaiga rajamise eriplaneeringu koostamise ja keskkonnamõjude hindamise, ning nendeks vajalike uuringute elluviimine.
- Tuumaenergia kasutuselevõtmise võimaluste analüüsimine ning tuumaenergia programmiga alustamine. Tuginedes Vabariigi Valitsuse tuumaenergia töörühma lõpparuandele, otsustas Riigikogu 12.06.2024 toetada Eestis tuumaenergia kasutuselevõtu ettevalmistamist ning selle jaoks sobiva õigusraamistiku loomist. 2024. aasta novembris uue datil aastatel 2021-2023 tegutsenud tuumaenergia töörühma mandaati ning moodustati tuumaenergia juhtrühm, mille peamiseks ülesandeks on tuumaenergia kasutuselevõtu ettevalmistamiseks vajaliku riikliku protsessi juhtimine, programmi tegevuskava koostamine ja elluviidavate tegevuste järelevalve. Prioriteetne tegevus on tuumaenergia- ja ohutuse seaduse (TEOS) eelnõu koostamine (eelnõu esitati Vabariigi Valitsusele märtsis) ning pädeva tuumaregulaatori loomine 1. jaanuariks 2027.
- 2026. aastal jätkuvad siseruumide radoonisisalduse uuringud, et oluliselt täiendada tänaseid teadmisi siseõhu radoonisisalduse jaotusest Eesti omavalitsusüksustes.
- Jätkuvad ettevalmistustööd radioaktiivsete jäätmete lõppladustuspaiga rajamiseks.

Kiirgusohutuse tagamist võib määratleda kui inimese ja keskkonna kaitseks korraldatavaid toiminguid kiirgustegevuse reguleerimiseks ning asjakohase seire ja järelevalve korraldamist. Kiirguskaitse hõlmab väga erinevaid tegevusalasid: meditsiini, tööstust, valmisolekut hädaolukorraks, keskkonnaseiret jne. Kõige tõenäolisemad kiirgusohuallikad Eestis on kiirgusallikaga töötamisel ohutusnõuete eiramine ja liiklusavarii radioaktiivseid aineid vedava veokiga. Olukorra võivad tekitada ka varastatud või leitud radioaktiivne allikas, avariid naaberriikide tuumaelektrijaamades või avariid radioaktiivsete jäätmete käitlemisel. Inimese kaitsel liigse kiirguse eest tuleb kindlasti arvesse võtta ka looduslikku kiirgust,

näiteks hoonete siseõhu radoonisisaldust või joogivees sisalduvaid radionukliide. Kiirguskaitse ja sellest sõltuv kiirgusohutuse tagamine on oma olemuselt interdistsiplinaarne tegevus – täppis-, loodus- ja ühiskonnateaduste kompleks ning selle igapäevane rakendamine.

Kliimaministeeriumi eesmärk on välja töötada kiirgusalast poliitikat ja õigusloomet. Kiirgusohutusalase tegevusega tegeleb Kliimaministeerium Keskkonnaameti kaudu. Kiirgusohutuse tagamine toetub kolmele põhimõttele:

- põhjendatus – mistahes kiirgustegevus peab üksikisikule või ühiskonnale kaaluma üles sellega tervisele põhjustada võiva kahju;
- optimeeritus – iga kiirgusdoos tuleb hoida nii väikesena kui seda on mõistlik saavutada, võttes arvesse teadmiste praegust taset ning majanduslikke ja ühiskondlikke tegureid;
- doosi piiratus – kiirgustegevuse käigus ei tohi doosid ületada kiirgusseadusega kehtestatud doosipiirmäärasid, kusjuures neid ei kohaldata meditsiini kiirguse suhtes.

Eestis on kiirgusohutus tagatud õigusaktide ja arengukavade rakendamise kaudu, võttes arvesse rahvusvahelisi nõudeid ja kohustusi ning kiirgusohutuse riiklikus arengukavas (KORAK) 2018–2027 seatud eesmärgid. Kiirgusohutuse tagamisel on oluline Eestiseisukohtade kujundamine ja kaitsmine Eli ja ÜRO kiirgusvaldkonna otsustusprotsessides, samuti direktiividest ja konventsioonidest tulenevate aruannete koostamine, tähtaegne esitamine ning rahvusvahelistel aruandekoosolekutel osalemine. Kvaliteetsete ja ajakohaste aruannete koostamiseks tuleb kaasata erinevaid osapooli (nt julgeolek, tervishoid). Edendatakse kiirgusohutusalase info jagamist erinevatele sihtgruppidele, avalikkuse kaasamist ja teadlikkuse suurendamist. Kiirgustegevuste reguleerimisel tuleb lähtuda proportsionaalsuse põhimõttest, nii on kiirgusseaduse 2025. aasta muudatusega lisatud õigusruumi võimalus piirduda väga väikese ohuga kiirgustegevuste puhul kiirgustegevusloa asemel tegevuse registreerimisega. Kiirgustegevuse registreerimist võimaldatakse tegevusteks, mille riskihindamise käigus on Keskkonnaamet leidnud, et kiirgustegevusloa taotlemise protsess, võttes arvesse kiirgusallika ja kiirgustegevuse riski ning menetlusega kaasnevat töö- ja halduskoormust, on ebaproportsionaalne.

Kiirgustegevused on läbi viidud kiirgustegevuslubade või kiirgustegevuse registreeringute alusel ning valdkonnas on tõhus ja järjepidev riiklikku järelevalve süsteem. Olemas on kiirguseksperdi tunnustamise süsteem ning kiirguseksperdid on kaasatud olulistesse protsessidesse (nt kiirgusohutuse riiklik audit, suure ohuga tegevuste kiirgusohutushinnangu koostamine, kiirgusohutuse spetsialistide ja kiirgustöötajate koolitamine). Samuti nõustatakse pädevaid asutusi ja järelevalve teostajaid, avaldatakse kiirgusseire andmeid ning peetakse riiklikku kiirgustöötajate doosiregistrit.

Tööinspeksioon alustas 2023. aastal järelevalvet töökohtadel, mis asuvad kõrgendatud radooniriskiga aladel. Selle raames korraldatakse järelevalvega tegelevate Tööinspeksiooni ja Keskkonnaameti inspektoritele pädevuse suurendamiseks radoonialaseid koolitusi, tööandjatele korraldatakse uute nõuete tutvustamiseks radoonialaseid teabepäevi ning avalikkusele suunatud kiirgusalaseid teabepäevi. Kiirgusalase teadlikkuse suurendamiseks jätkatakse iga-aastaste avalikkusele suunatud kiirgusseminaride korraldamist (alates 2022. aastast ka tuumaenergiale suunatud teabepäevad), infomaterjalide koostamist ja looduskiirguse uuringute tegemist, sh vastavate ametnike koolitamist.

Kiirgustegevuste ja nende üle järelevalve tegemisel tuleb kiirgusallikatega seotud riskide minimeerimiseks lähiaastatel keskenduda eelkõige mõõduka ja suure ohuga tegevustele.

Riiklikult on oluline tagada nii kiirgusohust varajase hoiatamise süsteemi toimimine kui ka valmisolek kiirgushädaolukorrale reageerimiseks. Selleks toimub pidevalt varajase hoiatamise süsteemi ja kiirgushädaolukorrale reageerimiseks vajalike seadmete ja vahendite uuendamine. Järjepidevalt korraldatakse ka hädaolukorrale reageerimise õppuseid. Lisaks kiirgustegevuse lubade ja registreeringute väljastamisele ning järelevalve korraldamisele, pakub Keskkonnaamet ka kiirgusohutust tagavaid teenuseid, nt laboratoorsed analüüsid, kiirgustöötajate isikudooside seire, radooni mõõtmine, kiirgustaseme mõõtmised, kiirgusohutushinnangute koostamine.

Valdkondlikud vajadused ja arengusuunad on väga ressursimahukad (inimressurss, tehnilised ja rahalised vahendid) ning vajavad väga pikaajalist pühendumust ja kindlustunnet finantseerimisallikate osas (nt Paldiski endise tuumaobjekti reaktorsektsoonide dekomissioneerimine, lõppladustuspaiga rajamine ning tuumaprogrammi etapid). Eelnevalt loetletud tegevuste eelduseks on pikaajaline plaan vajalike ressursside tagamiseks.

Kiirgusohutuse alane haridus- ja koolitussüsteem vajab arendamist ning ka elanike teadlikkust kiirgusvaldkonnas tuleb suurendada.

Meede 3 Toetavad tegevused

Eesmärk: Programmi sisutegevused on toetatud ja IT-teenused osutatud.

Meede koosneb ühest programmi tegevusest: kesksete IT-teenuste osutamine. Eesmärki aitab oma teenuste kaudu saavutada Keskkonnaministeeriumi Infotehnoloogiakeskus.

Tabel 9. Meetme toetavad tegevused mõõdikud ja sihttasemed

Mõõdik/Sihttase	2023* (tegelik)	2025 (sihttase)	2026 (sihttase)	2027 (sihttase)	2028 (sihttase)
Mõõdik on väljatöötamisel Allikas: -	n/a	n/a	n/a	n/a	n/a

Programmi tegevus 3.1 Kesksete IT-teenuste osutamine teistele valitsemisaladele

Tegevuse eesmärk: Kesksete IT-teenused on osutatud.

Eesmärgi saavutamiseks osutab Keskkonnaministeeriumi Infotehnoloogiakeskus keskseid IT-teenuseid järgmistele asutustele:

Kliimaministeeriumi valitsemisalas: keskne ühetaoline kõikide teenuste osutamine – Kliimaministeerium, Keskkonnaamet, Keskkonnaagentuur, Eesti Loodusmuuseum, Eesti Geoloogiateenistus, lisaks kahe teenuse osutamine Riigilaevastikule. KEMIT ei osuta IT-teenuseid Transpordiametile.

Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi valitsemisalas: individuaalsete koostöölepingute alusel – Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium (MKM), Maa- ja Ruumiamet (MaRu), Tarbijakaitse ja Tehnilise Järelevalve Amet (TTJA). MaRu IT-teenuseid toetab täielikult ja eranditult KEMIT.

Regionaal- ja Põllumajandusministeeriumi valitsemisala asutustele IT-teenuseid alates 2025. a algusest KEMIT ei osuta, sest MaRu viidi üle MKM valitsemisalasse.

Umbes 2/3 teenustest on Kliimaministeeriumi valitsemisala äriteenuste osutamiseks vajalikud IT-teenused.

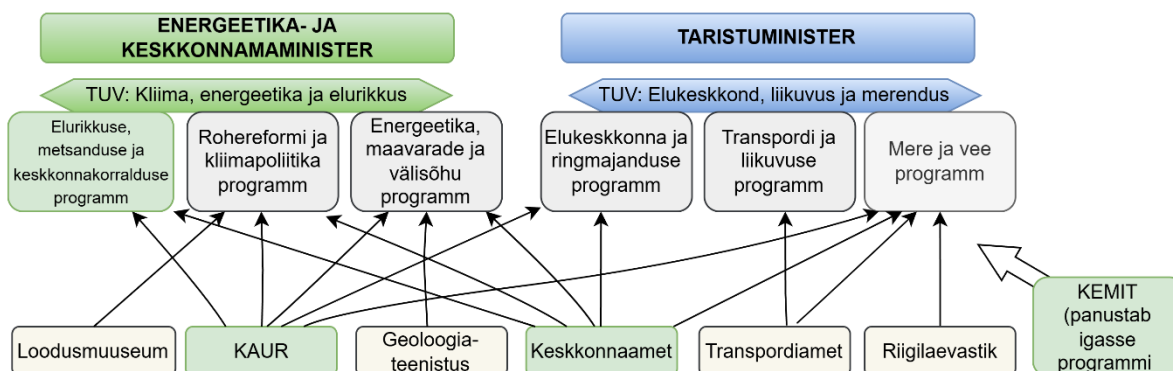
Tabel 10. Programmi tegevuse kesksete IT-teenuste osutamine mõõdikud ja sihttasemed

Mõõdik/Sihttase	Viimane tegelik tase (2023)	2025	2026	2027	2028
Mõõdik on väljatöötamisel Allikas: -	n/a	n/a	n/a	n/a	n/a

8. Programmi juhtimiskorraldus

Programmi on Kliimaministeerium koostanud koostöös asjaomaste haldusala asutustega. Programm koostatakse neljaks aastaks, pidades silmas Vabariigi Valitsuse tegevusprogrammi ja riigi pikaajalise strateegia Eesti 2035 eesmärgi. Programmi kinnitab energaetika- ja keskkonnaminister pärast 2026. aasta riigieelarve seaduse vastuvõtmist ning see avalikustatakse Kliimaministeeriumi kodulehel.

Programm on juhtimistööriist, mille sisu eest vastutab Kliimaministeeriumi elurikkuse ja keskkonnakaitse asekanstler. Programmi juhi ülesandeks on programmi väljatöötamise ja uuendamise eestvedamine, elluviimise ja seire koordineerimine, programmi ja tulemusvaldkonna arengukava ning valdkonna arengukavade vahelise sidususe tagamine ja infovahetuse korraldamine. Programmi koostamisel ja eesmärkide elluviimisel osalevad Kliimaministeeriumi valitsemisala asutustest Kliimaministeerium, Keskkonnaamet, Keskkonnaagentuur, Keskkonnaministeeriumi Infotehnoloogiakeskus. Programmi koostaja on elurikkuse ja keskkonnakaitse valdkonna põhiüksus, Kliimaministeeriumi strateegilist planeerimist, sh programmide väljatöötamist, uuendamist ja seiret koordineerib Kliimaministeeriumi strateegia, analüüsi ja digiarengu osakond.

Joonis 3. Kliimaministeeriumi tulemusvaldkonnad, programmid ja kaasatavad allasutused.

Programmi täiendatakse igal aastal ühe aasta võrra ning see on kooskõlas riigi eelarvestrateegiaga ja riigi rahaliste võimalustega. Programmi tegevuste eesmärkide saavutamist toetavad tulemusvaldkonna „Kliima, energeetika ja elurikkus“ teised programmid.

Programmis seatud eesmärkide saavutamise ja mõõdikute seiramise eest vastutab Kliimaministeerium koostöös asjaomaste haldusala asutustega. Programmi täitmisest antakse aru tulemusvaldkonna igaaastases aruandes.

Programm annab muuhulgas suuna välisvahendite planeerimisele ja kasutamisele.

LISA 1. Programmi teenuste kirjeldus

Meede 1 Eluslooduse kaitse ja kasutus

Programmi tegevus 1.1 Elurikkuse kaitse tagamine

Elurikkuse kaitse poliitika kujundamine ja rakendamine (KLIM)

Eesmärk: Loodusväärtused on kaitstud, inimesed on looduskaitsevajadustest teadlikud, looduskaitset reguleerivad õigusaktid on kohased, vajalikud strateegilised dokumendid on koostatud ja aruanded esitatud. Looduskaitsealane õigusloome ning õigusnormide väljatöötamine ja rakendamine, EL-i struktuuritoetuse kasutamise planeerimises ja korraldamises osalemine, looduskaitse strateegiliste dokumentide koostamine ja rakendamine, uuringute ja analüüside tellimine, riiklik looduskaitsealane aruandlus. EL-i õigusaktidest ja rahvusvahelistest konventsioonidest tulenevate nõuete täitmine, sh EL elurikkuse strateegia eesmärkide elluviimise koordineerimine; ja muu rahvusvaheline koostöö, looduskaitsevaate andmine teiste valdkondade poliitika kujundamisse, looduskaitseinfo avalikustamine ja teabe jagamine. Looduskaitse populariseerimine, ekspert- ja hindamiskomisjonide ning tööühmade töös osalemine ja eksperthinnangute andmine. Looduskaitsevaldkonna infosüsteemide (sh EELIS) arendamise korraldamises osalemine, GMO keskkonda viimise loa väljastamine.

CITES loa taotlemine (KLIM)

Eesmärk: Ohustatud liikidega kaubitsemine on legaalne. Ohustatud liikidega legaalseks kaubitsemiseks lubade väljastamine.

Eluslooduse valdkonna analüüside tegemine (KAUR)

Eesmärk: Analüüside, eksperthinnangute ja konsultatsioonide andmine keskkonnateadlike seotud otsuste tegemiseks.

Erinevate elurikkuse või looduskaitse andmete, sh ökosüsteemiteenuste kohta, analüüsimine koos neid mõjutavate keskkonnateguritega või muude näitajatega. Otsuste tegemiseks vajalikud ülevaated loodusväärtuste asukoha ja leviku kohta ning nende seisundi hinnangud piirkondlikul või üleriigilisel tasandil. Teenuse osutamiseks vajalikud keskkonnaandmed kogutakse peamiselt riikliku keskkonnaseire programmi raames, elustiku mitmekesisuse ja maastike seire tegemisel.

Eluslooduse seire korraldamine ja aruannete avaldamine (KAUR)

Eesmärk: Riigi aruandluskohustuste täitmine.

Riigi kokkulepetest ja EL-i nõuetest tulenevate aruandekohustuste täitmine, sh aruannete koostamine ja edastamine lähtuvalt rahvusvaheliselt tunnustatud või siseriiklikult kokku lepitud meetodikatest. Teenuse osutamiseks vajalikud keskkonnaandmed kogutakse peamiselt riikliku keskkonnaseire programmi raames, elustiku mitmekesisuse ja maastike seire tegemisel. Eluslooduse rakendusuuringu tegemine. Andmekogudesse sisestatud eluslooduse andmete sh looduskaitsealaste piirangute teabe avalikustamine ja klientidele edastamine avalike rakenduste, teabepäringute ja koondülevaadete kaudu.

Looduskaitse korraldamine (KeA)

Eesmärk: Looduskaitse korraldamine liikide ja elupaikade soodsa seisundi ning maastike mitmekesisuse tagamiseks.

Loodusväärtuste andmete kogumine ja haldamine, kaitse-eeskirjade (s.h. loodusväärtuste ekspertiiside) koostamine ja menetluse läbiviimine, kaitstavate alade kaitsekorralduskavade, liikide kaitse- ja ohjamiskavade ning elupaiga tegevuskavade koostamine, kaitsetulemuslikkuse hindamine, kaitse- ja tegevuskavade rakendamine, eluslooduse pääste ja abistamise korraldamine, loomakahjude ja seotud ennetusmeetmete hindamine, menetlemine ning hüvitamine, looduskaitsealaste piirangutega seotud tegevuste loastamine ja kooskõlastamine ning neist tulenevate maatoimingute korraldamine, järelevalve ja menetlustoimingud looduskaitsealaste õigusaktide ja tegevuslubade üle, s.h. keskkonnale tekitatud kahjude määramine, teenusega

seotud koolituste ja teavitustöö läbiviimine ning klientide nõustamine, andmekogude ja teavituskeskkondade arendamine ning arendamises osalemine.

Kestliku kalanduse tagamine (KeA)

Eesmärk: Tagada kestlik kalandus, et säilitada kalavarud ja toetada kalandussektori pikaajalist elujõulisust. Järelevalve-, haldus- ja süüteomenetluse toimingud kalanduse (kutselise ja harrastuspüügi) valdkonnas, kalastuskaartide ja kalade asustamislubade andmine; ennetustegevused huvigruppide teadlikkuse tõstmiseks.

Programmi tegevus 1.2 Metsanduse ja jahinduse arengu suunamine

Metsapoliitika kujundamine ja rakendamine (KLIM)

Eesmärk: Jätkusuutliku metsanduse rakendamine läbi metsanduslike õigusaktide on tagatud ning rahvusvahelised kohustused (sh aruandlus) on täidetud.

Metsanduse arengukava rakendamine, hoides metsapoliitika õigusloome ajakohasena, tagades metsaressursi arvestuse riikliku registri toimimise, korraldades metsandustoetuste rakendamist, tehes ja tellides analüüse ning kaasates ja teavitades avalikkust. Kohustuslike aruannete tähtaegne koostamine ja esitamine. Metsapoliitika kujundamine ja Riigikogule järgmise perioodi valdkonna arengukava eelnõu esitamine. Rahvusvahelises valdkonna strateegiate arendamises ja õigusloomes osalemine. Puidu kui CO2 siduja ja keskkonnasäästliku ehitusmaterjali kasutamist ning puidu väärimist aitab tutvustada uus rajatav Keskkonnamaja.

Vääriselupaiga väljavaliku eksperdi tunnistuse taotlemine (KLIM)

Eesmärk: Vääriselupaikade määramiseks on olemas vastava kvalifikatsiooniga inimesed.

Vääriselupaiku välja valivatele isikutele pädevuskoolituste korraldamine ja -tunnistuse väljastamine.

Metsa valdkonna analüüside tegemine (KAUR)

Eesmärk: Analüüside, eksperthinnangute ja konsultatsioonide andmine metsa valdkonnaga seotud otsuste tegemiseks.

Metsavaldkonna andmetike analüüsimine, prognooside andmine ja tulemuste tõlgendamine tellimuse järgi ning ekspertteadmiste jagamine. Metsa valdkonna analüüsid ja prognoosid on aluseks otsuste tegemisel metsade säästlikuks majandamiseks. Teenuse osutamiseks vajalikud keskkonnaandmed kogutakse peamiselt riikliku keskkonnaseire programmi raames ja statistilise metsa inventeerimise tegemisel.

Metsaseire korraldamine ja aruannete avaldamine (KAUR)

Eesmärk: Riigi aruandluskohustuste täitmine.

Riigi kokkulepetest ja EL nõuetest tulenevate aruandluskohustuste täitmine, sh aruannete koostamine (metsaseire aruanne, metsasektori turuülevaade) ja edastamine lähtuvalt rahvusvaheliselt tunnustatud või riigisiselt kokku lepitud metoodikatest. Lisaks aruannetele sisustatakse mitmesuguseid rahvusvahelisi küsimustikke (ÜRO FAO metsaressursside hindamise küsimustik, puidukomitee ja puiduenergia küsimustik UNECE-le, jne). Teenuse osutamiseks vajalikud keskkonnaandmed kogutakse peamiselt riikliku keskkonnaseire programmi raames, metsaseire tegemisel. Metsavarude suuruse, seisundi ja kasutamise kohta andmete kogumine, talletamine, töötlemine ja avalikuks tegemine.

Metsakorraldajate kutsetunnistuse ja metsakorraldustööde tegevuslubade taotlemine (KAUR)

Eesmärk: Metsakorraldustöid võivad läbi viia ainult vastavat tegevusluba ja tunnistust omavad isikud, et oleks tagatud teatud standardid ja ühtsed põhimõtted metsa kasutamisel.

Metsakorraldustööde tegijate atesteerimine, kutsetunnistuste väljastamine ja metsakorraldusettevõtetele tegevusloa väljastamine taotluste alusel. Metsakorraldustöid võivad teha ainult asjakohast tegevusluba ja tunnistust omavad isikud, et oleks tagatud kindlad standardid ja ühtsed põhimõtted metsa kasutamisel.

Metsade majandamise korraldamine (KeA)

Metsade säästliku, mitmekülgse ja nõuetekohase majandamise korraldamine.

Metsaomanike poolt esitatud metsateatiste läbivaatamine ning kavandatud raiete lubamine või keelamine. Metsakaitseeksperdi tegevuse tegemine metsakahjustuste likvideerimiseks. Natura aladel kavandatud raietele Natura mõjude eelhindamise tegemine. Metsakultiveerimismaterjali tunnustamine ja järelevalve. Metsa õigusnormide täitmise järelevalve. Metsaregistri arendused.

Jahinduse korraldamine (KeA)

Eesmärk: Jahinduse korraldamine ulukipopulatsioonide optimaalse seisundi tagamiseks.

Ulukiliikide mitmekesisuse ning elupaikade ja liikide vahelise ökoloogilise tasakaalu säilitamine, arvestades huvigruppide ootusi ning jahinduse rekreatiivseid, sotsiaalseid ja majanduslikke aspekte:

- Jahindusnõukogude töö juhtimine ja korraldamine.
- Jahipiirkondade kasutusload (piirkondade moodustamine, lubade andmine, muutmine ja pikendamine)
- Küttemislubade ja hukkamislubade väljastamine.
- Jahikoera õpetamise ja katsetamise loastamine.
- Jahindusalane nõustamine
- Jahiulukite tehistingimustes pidamise loastamine
- Küttemisandmete kogumine ning vahendamine
- Jahijärelevalve ja jahiseaduse rikkumiste ennetamine
- Ohjamiskavade koostamise korraldamine
- Võõrliikide kütamise korraldamine (haldusakt. nõusolek kütamiseks)

Jahinduspoliitika kujundamine ja rakendamine (KLIM)

Eesmärk: Jahiulukiliikide mitmekesisus ning elupaikade ja liikide vahelise ökoloogilise tasakaalu säilitamine on tagatud läbi jahinduslike õigusaktide. Täidetakse rahvusvahelisi jahinduse kohustusi.

Jahinduspoliitika õigusaktide ajakohasena hoidmine ning avalikkuse kaasamine ja teavitamine õigusaktide muudatustest. Koostatakse ja esitatakse tähtjaks kohustuslikud aruanded ning need tehakse avalikkusele kättesaadavaks. Tagatakse ulukiressursi säästlik kasutamine jahiseaduse rakendamise ning jahikoerte ja jahimeeste tunnistuste andmise kaudu.

Ulukiseire korraldamine ja analüüside tegemine (KAUR)

Eesmärk: Uuringud elustiku sh loodusvaraks olevate ulukite asurkondade seisundi, seiremeetodite indikaativsuse, kaitsekorralduslike meetmete tõhususe hindamiseks

Ulukiseire korraldamine ja rakendusuuringu teostamine. Seireandmete alusel aruannete ja analüüside koostamine.

Meede 2 Keskkonnakorraldus ja kiirgusohutus

Programmi tegevus 2.1 Keskkonnakorralduse arengu suunamine

Keskkonnakorralduse poliitika kujundamine (KLIM)

Eesmärk: Pädevalt hinnatud keskkonnamõju ja protsessi juhtimine; ebasoodsa keskkonnamõju leevendamine, poliitikakujundus. Keskkonnatasude majandushoovad on asjakohased, tõhusad ja kooskõlas keskkonnamõjude eesmärkidega. Keskkonnakaitsealuste poliitika kujundamise eesmärk on tagada keskkonnaseadustiku üldosa seaduse ja valdkondlike seaduste õigusselgus ja rakendajasõbralikkus, vähendada keskkonnamõjude bürokraatiat ja korduseid ning võimaldada keskkonnakaitsealuste haldamist tänapäevases keskkonnamõjude infosüsteemis (KOTKAS).

Kavandatavate tegevustega kaasnev oluline keskkonnamõju on asjakohaselt hinnatud ning vajalikud keskkonnamõjude ette nähtud. KMH/KSH menetlused toimuvad kiirelt ja tõhusalt, õigusruum on ajakohane. KMH/KSH juhtekspertide arv on kasvavas trendis. Tööstusheite ja kemikaalide valdkonnapiirolised otsused on

rakendatud, EL-i otsustusprotsessis on Eesti seisukohad esitatud ning EL-i õigusaktidest ja rahvusvahelistest konventsioonidest tulenevad nõuded on täidetud. Tööstusheite ja kemikaalide valdkonda korraldatakse õigusaktide ja uuringute alusel ning parima võimaliku tehnika arengutesse on panustatud. Tööstusheite- ja kemikaalipoliitika on kujundatud selliselt, et tagada keskkonna kui terviku kaitse, minimeerides saasteainete heite õhku, vette ja pinnasesse ning jäätmeteket, et vältida ebasoodsat mõju keskkonnale. Keskkonnatasude rakendamise eesmärk on vältida või vähendada keskkonnakasutusega, sealhulgas loodusvarade kasutamisega, saasteainete keskkonda väljutamisega ja jäätmete kõrvaldamisega seotud võimalikku kahju, suunata loodusvara tõhusamalt kasutama, hüvitada keskkonnahäiringut ning teenida riigile tulu loodusvara kasutada andmisest. Keskkonnatasude kehtestamisel ja rakendamisel lähtutakse keskkonnakaitse vajadusest, riigi majanduslikust ja sotsiaalsest olukorrast ning tasustatavast loodusvarast loodavast väärtusest ja riigi tulu teenimise eesmärgist, tekitatavast keskkonnahäiringust ning keskkonnakasutuse eesmärgist ja viisist. Selleks tellib ja teeb Kliimaministeerium erinevaid asjaspepuutuvaid analüüse ja peab avalikke konsultatsioone erinevate osapooltega ning valmistab ette vastavaid õigusaktide muudatusi. Keskkonnakaitselubade regulatsioon on süsteemne ning tagab keskkonnakaitse eesmärkide täitmise. Eesmärgi täitmiseks vajalikud õigusaktide eelnõud on välja töötatud koostöös teiste ministeeriumi osakondadega ning asjast huvitatud osapooled on protsessi kaasatud. Keskkonnaseadustiku üld- ja eriosa seaduste regulatsioon järgib hea halduse tava ja on rakendajasõbralik. Keskkonnaotsuste infosüsteem KOTKAS aitab tagada kiirema ja läbipaistvama menetluse ning toetab kohustuste mugavat täitmist, parandades samal ajal pidevalt keskkonnanõuete kättesaadavust.

Keskkonnavastutuse menetlemine (KeA)

Eesmärk: Tagada keskkonnale tekitatava kahju heastamine.

Keskkonnavastutuse alla kuuluvate juhtumite menetlus, sh heastamismeetmete kava koostamine. Heastamismeetmete rakendamise kontroll - järelevalve inspektorid, spetsialistid.

Keskkonnakaitseloa andmine ja haldamine (KeA)

Eesmärk: Keskkonnakaitselubade taotlemine on lihtne, menetlemine mõjus, tähtaegne ja ühtsetel alustel ning loa nõuded on arusaadavad ja suunatud keskkonnahäiringute vähendamisele.

Teenus hõlmab keskkonnakaitselubade (keskkonnaluba, kompleksluba ja registreeringud) menetluste läbiviimise korraldamist ühtsetel alustel ning mõjusalt. Teenuse hulka kuulub ka taotlemise lihtsustamine ning KOTKASE arendamisega seotud tegevused.

Keskkonnamõju hindamine (KeA)

Eesmärk: Keskkonnamõju ja keskkonnamõju strateegiline hindamine (KMH ja KSH) on arusaadav, sujuv ja ühtsetel alustel teenus, mis aitab välja selgitada kavandatava tegevuse olulise keskkonnamõju ning toetab teadlike otsuste langetamist. Mõjuhindamine pakub lahendusi, kuidas ennetada või vähendada tegevuse võimalikke keskkonnaprobleeme ning loob tasakaalu keskkonnakaitse ja säästva arengu vahel.

KeA KMH/KSH menetlustoimingud:

- eelhindamine (loataotlust menetlev büroo), vajaduspõhine nõustamine keskkonnakorralduse büroo poolt
- KMH algatamisest teavitamine (keskkonnakorralduse büroo) /KMH algatamata jätmises teavitamine (loataotlust menetlev büroo)
- KMH programmi menetlus (kontroll, avalikustamise korraldamine, avalikul arutelul osalemine, seisukoha kujundamine, KMH programmi nõuetele vastavuse kontroll ja otsuse tegemine, sellest teavitamine)
- KMH aruande menetlus (kontroll, avalikustamise korraldamine, avalikul arutelul osalemine, seisukoha kujundamine, KMH aruande nõuetele vastavuse kontroll ja otsuse tegemine, sellest teavitamine)
- KSH menetlus

Teiste asutuste KMH/KSH-dega seotud menetlustoimingud:

- KMH/KSH vajalikkuse seisukoha andmine (edastatud eelhinnangu alusel), vajaduspõhiselt kaasatud teised valdkonnad (vt altpoolt "Kellelt küsime sisendit")

- KMH/KSH programmi menetluses osalemine (seisukoha andmine, vajadusel avalikul väljapanekul osalemine, vajadusel täiendava seisukoha kujundamine ja edastamine)
- KMH/KSH aruande menetluses osalemine (seisukoha andmine, vajadusel avalikul väljapanekul osalemine, vajadusel täiendava seisukoha kujundamine ja edastamine, kooskõlastamine)

Planeeringute ja projektide kooskõlastamine (KeA)

Eesmärk: Planeeringute ja projektide kooskõlastamine on tähtaegne, ühtsetel alustel ning tagab, et kavandatav tegevus arvestaks keskkonnahoiu põhimõtteid ja oleks kooskõlas kehtivate õigusaktide ja nõuetega.

Anname kooskõlastusi ja arvamusi järgmistele lubadele, planeeringutele ja projektidele:

- Projekteerimistingimuste menetlustoimingud (arvamuse avaldamine/kooskõlastamine)
- Projekti menetlustoimingud (arvamuse avaldamine/kooskõlastamine)
- Ehitusloa menetlustoimingud (arvamuse avaldamine/kooskõlastamine)
- Hoonestusloa menetlustoimingud (kooskõlastamine)
- Kasutusloa menetlustoimingud (arvamuse avaldamine)
- Planeeringute (detailplaneering, kohaliku omavalitsuse eriplaneering, üldplaneering, riigi eriplaneering) menetlustoimingud (seisukoha andmine, kooskõlastamine, vajadusel avalikustamisel osalemine)

Tööstusheite poliitika rakendamine (KeA)

Eesmärk: Saavutada keskkonna kui terviku kaitse kõrge tase parima võimaliku tehnika laialdase rakendamisega. Keskkonnakomplekslubade taotluste menetlemine, loa haldamine ja nõuetele vastavuse tagamine.

Keskkonnatasu deklareerimine ja kontrollimine (KeA)

Eesmärk: Keskkonnatasude deklareerimine on mugav ja tõrgeteta toimiv e-teenus, mis aitab kaasa tõhusamale ja läbipaistvamale keskkonnatasude kogumisele. Deklareeritud andmete riskipõhise kontrollimisega tagatakse deklareeritud andmete õigsus.

Keskkonnatasude deklareerimine toimub KOTKAS infosüsteemi kaudu, mis võimaldab keskkonnakaitseloa omajatel kiiresti ja mugavalt täita ja esitada deklaratsioone.

Keskkonnatasude peaspetsialistid kontrollivad esitatud andmeid, eelnevalt analüüsides deklareerimisega seotud tasuriske.

Isikute suhtes, kes kasutavad keskkonda ilma nõutud keskkonnakaitseloata, rakendatakse kõrgendatud keskkonnatasu.

Keskkonnaameti keskkonnatasude peaspetsialistid koostavad deklareeritud keskkonnatasu statistikat ja vastutavad, et see oleks KeA kodulehel avaldatud.

Programmi tegevus 2.2 Kiirgusohutuse tagamine

Kiirguspoliitika kujundamine ja rakendamine (KLIM)

Eesmärk: Kiirguspoliitikaga seotud eesmärkide saavutamine, aruandluskohustuste tähtaegne ja nõuetele vastav täitmine ning avalikkusele asjakohase teabe edastamine.

Kiirguspoliitika kujundamine ja rakendamine rahvusvaheliste nõuete kohaselt ja kooskõlas riigi arengustrateegiatega (kiirgusohutuse riiklik arengukava 2018–2027), Eesti seisukohtade kujundamine ja kaitsmine EL-i ja ÜRO kiirgusvaldkonna otsustusprotsessides, nõutud riikliku aruandluse koostamine erinevatele sihtgruppidele (nii rahvusvahelised kui ka riigisisised organisatsioonid), avalikkuse kaasamine ja teadlikkuse suurendamine toimub kooskõlastatult kehtestatud nõuetega. Korraldatakse järelevalvega tegelevate Tööinspektsiooni ja KeA inspektoritele pädevuse suurendamiseks radoonilaseid koolitusi, tööandjatele korraldatakse uute nõuete tutvustamiseks radoonilaseid teabepäevi ning avalikkusele suunatud kiirgusalaseid teabepäevi. 12.06.2024 otsustas Riigikogu toetada Eestis tuumaenergia kasutuselevõtu ettevalmistamist ning selle jaoks sobiva õigusraamistiku loomist. Edasised sammud tuumaenergia kasutuselevõtu ettevalmistamisel on tuumaenergia tööühma tegevusega jätkamine (koosseisu ja mandaadi uuendamine), tuumaenergia ja -ohutuse seaduse (TEOS) eelnõu menetlus ja vastuvõtmine, tuumaregulaatori loomine Keskkonnaameti kliima- ja kiirgusosakonna baasil, tuumajaama asukohavaliku protsessi ettevalmistamine, tuumaenergiat puudutavate

detailsemate analüüsidega jätkamine ning pidev riiklike pädevuste arendamine koostöös ülikoolidega (TÜ, TalTech) ning rahvusvaheliste koostööpartneritega (Rahvusvaheline Aatomienergiaagentuur, USA, Kanada, Soome). Tuumaenergia kasutuselevõtu sammud ja üldine riiklik strateegia kajastatakse Kiirgusohutuse riiklikus arengukavas ning radioaktiivsete jäätmete riiklikus tegevuskavas, mille uuendamisega on juba alustatud. KORAKi ajakohastamise vajadus on seotud Kliimaministeeriumi moodustamisega (muutunud riiklikus tegevuskavas kajastatud organisatsioonid ning vastutusvaldkonnad), lõppladustuspaiga kuluanalüüsi raames saadud uue informatsiooniga, vajadusega lisada programmi rakendamise jälgimiseks konkreetsemad tulemusnäitajad ning strateegilisel tasandil kehtestada üldised poliitilised juhised ja põhimõtted tuumaprogrammiga alustamise korral.

Kiirgusohutuse korraldamine (KeA)

Eesmärk: Inimese ja keskkonna kaitsmine ioniseeriva kiirguse kahjustava mõju eest.

Valdkondlike tegevuskavade ja keskkonnapoliitika elluviimine tagatakse läbi järgmiste peamiste tegevuste, järgides ja täites rahvusvahelisi kohustusi: kiirgusvaldkonna loastamise ja registreerimise, kiirgustegevuse nõuetele vastavuse tagamise, kiirgusseire teostamise, riikliku doosiregistri ja isikudooside kiirgusseire toimingute, kiirgushädaolukordadeks valmisoleku ja reageerimise tagamise, kiirgusohutushinnangute koostamise ning kiirgustaseme, radionukliidide sisalduse ja isikudooside mõõtmise ning meditsiiniseadmete toimimisenäitajate kontrolli. Täiendavalt, kiirgusohutuse tagamiseks nõustatakse isikuid ja asutusi kiirgusohutuse alal, avalikustatakse kiirgusseire andmeid, osaletakse õigusloome protsessis ja valdkonna arendamisel.

Meede 3 Toetatavad programmi tegevused

Programmi tegevus 3.1 Kesksete IT-teenuste osutamine

Kesksete IT-teenuste osutamine (KEMIT)

Eesmärk: Kesksete IT-teenused on osutatud.

Keskkonnaministeeriumi Infotehnoloogiakeskus (KeMIT) osutab kesksete IT-teenusteid Kliimaministeeriumi, Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi ja Regionaal- ja Põllumajandusministeeriumi valitsemisaladele.

LISA 2. Teenuste rahastamiskava

Programmi teenuste rahastamiskava	Eelarve			
	2026	2027	2028	2029
Elurikkuse, metsanduse ja keskkonnakorralduse programm	-60 917 043	-55 742 004	-54 995 743	-52 479 634
Programmi tegevus 1.1: Elurikkuse kaitse tagamine	-23 326 873	-23 098 866	-22 728 853	-20 589 157
Elurikkuse kaitse poliitika kujundamine ja rakendamine	-8 099 453	-10 222 561	-11 887 211	-10 340 979
CITES loa taotlemine	-583 208	-538 926	-541 276	-542 810
Eluslooduse valdkonna analüüside tegemine	-63 426	-62 979	-62 979	-62 979
Eluslooduse seire korraldamine ja aruannete avaldamine	-1 529 526	-1 582 317	-934 703	-879 626
Looduskaitse korraldamine	-12 872 577	-10 516 367	-9 126 967	-8 587 048
Kestliku kalanduse tagamine	-178 683	-175 717	-175 717	-175 717
Programmi tegevus 1.2: Metsanduse ja jahinduse arengu suunamine	-14 419 186	-14 124 654	-13 775 130	-13 418 803
Ulukiseire korraldamine ja analüüside tegemine	-285 260	-279 083	-279 083	-279 083
Metsapoliitika kujundamine ja rakendamine	-7 609 526	-7 539 219	-7 187 203	-6 829 250
Vääriselupaiga väljavaliku eksperdi tunnistuse taotlemine	-330 684	-303 530	-304 776	-305 589
Metsa valdkonna analüüside tegemine	-183 297	-181 999	-181 999	-181 999
Metsaseire korraldamine ja aruannete avaldamine	-932 371	-872 332	-872 332	-872 332
Metsakorraldajate kutsetunnistuse ja metsakorraldustööde tegevuslubade taotlemine	-53 179	-52 760	-52 760	-52 760
Jahinduspoliitika kujundamine ja rakendamine	-431 534	-404 380	-405 626	-406 439
Metsade majandamise korraldamine	-4 258 415	-4 164 358	-4 164 358	-4 164 358
Jahinduse korraldamine	-334 920	-326 994	-326 994	-326 994
Programmi tegevus 2.1: Keskkonnakorralduse arengu suunamine	-6 248 624	-4 056 859	-4 000 847	-4 002 006
Keskkonnastutuse menetlemine	-109 657	-107 114	-107 114	-107 114
Keskkonnamõju hindamine	-3 062 928	-993 730	-993 730	-993 730
Planeeringute ja projektide kooskõlastamine	-724 568	-707 621	-707 621	-707 621
Tööstusheite poliitika rakendamine	-568 179	-554 981	-554 981	-554 981
Keskkonnatasu deklareerimine ja kontrollimine	-547 930	-535 114	-535 114	-535 114
Keskkonnakorralduse poliitika kujundamine	-590 740	-528 759	-472 748	-473 906
Keskkonnakaitseloa andmine ja haldamine	-644 622	-629 539	-629 539	-629 539
Programmi tegevus 2.2: Kiirgusohutuse tagamine	-3 889 732	-2 270 652	-2 299 940	-2 278 695
Kiirguspoliitika kujundamine ja rakendamine	-2 481 044	-941 808	-968 598	-944 756
Kiirgusohutuse korraldamine	-1 408 688	-1 328 844	-1 331 342	-1 333 939
Programmi tegevus 3.1: Kesksete IT-teenuste osutamine	-13 032 628	-12 190 973	-12 190 973	-12 190 973
Kesksete IT-teenuste osutamine	-13 032 628	-12 190 973	-12 190 973	-12 190 973